

Gün-Xəbər

Prezident ATƏT sədrini qəbul edib

"Şimali Makedoniyanın və ümumilikdə Balkan regionunun etnik bərabərlik konsepsiyası, reintegrasiya və inklüziv cəmiyyətin yaradılması təcrübəsi Cənubi Qafqaz üçün də maraqlı ola bilər".

Bunu Prezident İlham Əliyev Şimali Makedoniya Respublikasının xarici işlər naziri, ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədri Buyar Osmanini qəbul edərkən deyib.

Azərbaycanın üç Cənubi Qafqaz ölkəsinin bir araya gələrək görüş keçirməsi ilə bağlı təklifini xatırladan dövlət başçısı qeyd edib ki, Ermənistanla Azərbaycan arasında hazırda sülh prosesi iki istiqamət üzrə həyata keçirilir: "Azərbaycan Qarabağ iqtisadi regionundan olan erməni sakinlərlə birbaşa təmasların həyata keçirilməsi istiqamətində Bakıda görüşlərin təşkil edilməsinə dair təkliflərlə çıxış edib".

Rusiya Ermənistandan aydınlıq gətirməsini istəyib

"Rusiya Ermənistandan NATO ilə birgə təlimlərdə iştirakına aydınlıq gətirməsini istəyib".

Bunu Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Mariya Zaxarova deyib.

Qeyd edək ki, daha əvvəl Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin mətbuat katibi Aram Torosyan ölkə hərbiçilərinin bu il ABŞ-ın Avropadakı Quru Qoşunları komandanlığının təşkil edəcəyi KFOR (Kosovo qüvvələri) və "Saber Junction" (Birgə qılınc) təlimlərində iştirak edəcəyini açıqlamışdı.

Hikmət Hacıyev İran səfiri ilə görüşüb

Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev dünən İranın Azərbaycandakı səfiri Seyid Abbas Musəvi ilə görüşüb. Bu barədə səfir Twitter səhifəsində məlumat yayıb. İran səfiri Hikmət Hacıyevlə görüşünün səmimi və konstruktiv məcrada keçdiyini vurğulayıb.

Düşməndən dostluq gözləmək olmaz

Ermənistanla qonşuluq etmək çətindir

Səh.3

Rusiya məhsulları bizdə niyə bahalaşır?

Dünya bazarında rus buğdasının tonu 300 dollara düşüb

Səh. 5

Oğrudan oğruya şikayət edə bilmirik...

Ət satılan yerlərdən gözüyumulu keçək?

Səh. 6

Təxribatın arxasından yenə Rusiya boylanır

Ötən gün Azərbaycan Ermənistan sərhədində növbəti hərbi qarşılıqlı atışma baş verdi. Bu, erməni tərəfinin açıq təxribatı ilə oldu. Amma bu təxribatın Rusiya tərəfinin diqtəsi ilə baş verməsi heç kəsə şübhə doğurmur.

Bunu açıqlamasında politoloq Zərdüşt Əlizadə deyib.

O hesab edir ki, Ermənistanın qeyri-konstruktiv, barışmaz münasibəti Rusiyanın mövqeyi ilə izah olunur: "Digər tərəfdən də Qərbin də burada olan məsələlərə yanaşması prosesin məhz indiki səviyyədə qalmasına səbəb olur. Amma bütün bunların fonunda prosesdə Ermənistanın davranışları sırf Rusiyanın istəyi ilə bağlıdır".

Politoloq ötən gün baş verən təxribatda İranın nə dərəcədə rolunun olması məsələsinə də aydınlıq gətirib: "Görünən odur ki, İran Azərbaycanla barışmağa başlayıb. Ona görə də, İran tərəfinin burada mövqeyi ancaq yardımçı rol oynaya bilər. Çünki burada əsas rol Rusiyaya məxsusdur".

Zərdüşt Əlizadəyə görə, Vaşinqtonda Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin görüşü ilə bağlı məlumatların yayıldığı ərzində belə bir təxribat baş verməsi heç də təsadüfi deyil: "Məhz bu görüşün baş tutmaması üçün Rusiya tərəfindən sərhəddə belə bir təxribat törədilib. Çünki Rusiyanın Ermənistan ordusunda və dövlət aparatında geniş təsir imkanlarına malik adamları var. Ona görə də belə təxribatlar bundan sonra da davam edəcək. Ermənistanın müqavimət imkanları tükənənə qədər bu hadisələr yaşanacaq. Bundan sonra erməni tərəfinin ağılı başına gələcək və nəhayət konstruktiv mövqe tutacaq".

Təxribat məqsədli olub

Ermənistan və Azərbaycan münasibətlərinin normallaşması istiqamətində müsbət addımlar atılarda Ermənistan tərəfindən siyasi və hərbi təxribatlara şahid oluruq.

Bunu Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Bakıda Şimali Makedoniyanın xarici işlər naziri, ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədri Buyar Osmani ilə birgə mətbuat konfransında bildirib.

Nazir qeyd edib ki, bu, ilk hal deyil: "Azərbaycan tərəfi məsələni araşdırır, ancaq ilkin

rəylərə əsaslanaraq, aydın olur ki, bu planlaşdırılmış təxribat idi. Xüsusi təyinatlıların korpus komandirinin orada olması göstərir ki, bu, onların göstərişi ilə

həyata keçirilib, bu adi hərbiçinin qərarı deyildi. Bu bir daha onu göstərir ki, bu təxribatın arxasında plan olub".

Xarici işlər naziri onu da vurğulayıb ki, təxribat baş verən yere yaxın ərazilərdə sürətli quruculuq işləri gedir: "Bu təxribatların törədilməsi bizim vətəndaşlarımızın azad olunmaq istiqamətində atılan addım kimi başa düşülə bilər. Ermənistan bu təhlükəli və təhrikəddi addımlarından çəkinməlidir, bunun nəticələri Ermənistan üçün ağır ola bilər, necə ki, bu dünən oldu".

Erməni deputat: "Azərbaycanlılara bunu etsək, genişmiqyaslı müharibə olacaq"

"Hər saniyə eskalasiya baş verə bilər. Bunun baş verməyəcəyinə zəmanət yoxdur".

Bunu aprelin 12-də Ermənistan parlamentinin deputatı Armen Xaçatryan jurnalistlərlə söhbətində deyib.

"Azərbaycanlı hərbiçilərin "ərazimiz"dən çıxarmağın bir yolu varmı" sualına hakim partiyadan olan deputatı belə cavab verib: "Biz 2 saat ərzində ölümcül əməliyyatlar apardıq, nəticəsini də gördünüz. Nə vaxtsa resurslarımız olsa, bəli, o zaman biz azərbaycanlıları bu ərazidən çıxara biləcəyik. Onları ərazidən uzaqlaşdırmaq olar. Amma bu, eskalasiyaya və genişmiqyaslı müharibəyə çevriləcək. Bizim nə qədər resurslarımızın olması sirr deyil və belə genişmiqyaslı müharibə zamanı müqavimət göstərə biləcəyikmi?"

Ümumiyyətlə buna nə qədər gücümüz çatacaq? Ordumuzun ərazidə əməliyyatla bağlı qətiyyət problemi yoxdur, o, hamını oradan bir saata çıxara bilər. Amma gələcək, sonrakı proseslər nəzərə alınmalıdır..." - Xaçatryan bildirib.

Qeyd edək ki, aprelin 11-i saat 16:20 radələrində Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri Gorus rayonunun Dığ yaşayış məntəqəsi istiqamətində yerləşən mövqelərindən Azərbaycan Ordusunun Laçın rayonu istiqamətindəki üzbuüz mövqələrini müxtəlif çaplı silahlardan istifadə etməklə atəşə tutub.

Daha sonra qarşı tərəf münasibətdən və iriçaplı silahlardan da istifadə etməklə mövqələrini atəşə tutmaqda davam

edib.

Hərbi qulluqçularımızın sayıqlığı nəticəsində Ermənistan tərəfinin təxribatının qarşısı qətiyyətlə alınıb, atəş mövqələri susdurulub.

Ordumuz tərəfindən görülmən cavab tədbirləri zamanı Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri xeyli sayda itki verib.

Tural Tağıyev

A.Paşinyan: Ermənistanda korrupsiya təkə rüşvət deyil...

Ermənistanda korrupsiya təkə rüşvət deyil, həm də qohumlara, dostlara verilən himayədir. Bu barədə Ermənistanın Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Komissiyasının üzvlüyünə namizəd Aramais Paşinyan parlamentdə bildirib.

"Hayastan" fraksiyasından olan deputat Armenuhi Kyureqyanın sualını cavablandırarkən o qeyd edib ki, idarəetmə sistemində bu cür hallar hələ də müşahidə olunur.

"Cəmiyyətimizdə korrupsiyanın bu növü kök salıb və ilk növbədə vətəndaşların maarifləndirmə və şüur ??səviyyəsini yüksəltmək lazımdır. Bu ha-

disələrin ölkə üçün mənfi nəticələrini dərk etmək vacibdir", - o bildirib.

Paşinyanın sözlərinə görə, ekspertlərin və biznes qurumlarının sorğularına əsaslanan beynəlxalq indekslərə əsasən, Ermənistanda korrupsiya davam edir. Ona görə də nə Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Komitəsi, nə də digər dövlət qurumları bununla mübarizədə rahatlaşa bilmir.

O qeyd edib ki, Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Komissiyası yaradıldıqdan sonra vəzifəli şəxslərin əmlakının təhlili daha da dərinləşib, hazırda onların əmlakı ilə gəlirlərinin uyğunluğu daha hərtərəfli yoxlanılır.

Qeyd edək ki, Paşinyan 2019-cu ildən komissiyadadır və hazırda yenidən seçilmək üçün namizədliyi irəli sürülüb.

4 il əvvəl parlamentdə çıxışı zamanı o, baş nazir Nikol Paşinyanla heç vaxt şəxsən görüşmədiyini və hökumət başçısı ilə mümkün qohumluq əlaqələrindən xəbərsiz olduğunu bildirib.

Şahənə Rəhimli

"... Hansı büdcə sistemindən danışmaq olar?"

"Bu, hesabat deputatlar qəliz hesabatdır. Yoxlamalar Milli Məclisə gəlir, amma rəylər bizdə yoxdur. Görək ki, bu yoxlamalar nəticələri niyə effektiv vermir? Həmin rəylərə baxsaq ona uyğun görüşlər keçirək".

Bunu Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin bu gün keçirilən iclasında Hesablama Palatasının 2022-ci ildə fəaliyyəti haqqında hesabatın müzakirəsi zamanı deputat Vahid Əhmədov deyib.

Onun sözlərinə görə, elə təşkilat var ki, 2-3 ildən bir audit aparılır, nöqsanlar göstərilir, amma yerinə yetirilmir: "Bizim ali audit orqanın nəticəliliyi çox da yüksək deyil. Büdcə qanunvericiliyində yazmışız ki, 52,2 faiz pozuntular var. Ötən il 44 faiz olub. Əgər pozuntular arta-arta gedirsə, hansı büdcə sistemindən danışmaq olar? Demək ki, sizin verdiyiniz tövsiyələr təşkilatlardan tərəfindən icra olunmur".

Hesablama Palatasının audit zamanı aşkarladığı nöqsanların aradan qaldırılmamasının əsas səbəblərindən biri Palatanın hökumətlə münasibətlərinin normal olmamasıdır.

"Hesab edirəm ki, nöqsanlarla bağlı heç olmasa ildə bir dəfə hökumətlə müzakirələr aparılmalıdır. Burada ötən il aşkarlanmış nöqsanları aradan qaldırmayan qurum və təşkilatların adları açıqlanmalıdır", - deyir o qeyd edib.

Bundan başqa, deputat təklif edib ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə audit daha sərt olsun və genişləndirilsin: "Ora nəzərədən uzaq bir yerdir. Bu istiqamətdə auditi daha da genişləndirmək lazımdır".

İtmişdir

Gizir Səfərov Sənan Sabir oğluna məxsus SQ 0023653 sayılı hərbi biletdən Vətən Müharibəsində itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Paşinyan: "ERMƏNİSTAN QARABAĞI AZƏRBAYCANIN BİR HİSSƏSİ KİMİ TANIYIB"

Ermənistan Qarabağı Azərbaycanın bir hissəsi kimi tanıyıb.

Bunu Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan parlamentdə "Hökumət saati" zamanı çıxışında deyib.

"Əgər Madrid prinsiplərindən əvvəl Qarabağın öz müqəddəratını təyin etmə yeri SSRİ idisə, Madrid prinsiplərindən sonra Ermənistan tərəfinin "parlaq" diplomatiyası nəticəsində Azərbaycan Qarabağın öz müqəddəratını təyin etdiyi məkana çevrildi", - Paşinyan bildirib.

Onun sözlərinə görə, Madrid prinsiplərinə əsasən, Ermənistan Qarabağı Azərbaycanın tərkib hissəsi kimi tanıyıb və onlar "bu gün həmin sənədin meyvələrini yığırlar".

"Bizim səhvimiz bu oldu ki, bunu hələ 2018-ci ilin mayında deməli idik, lakin fikirləşdik ki, gələcəkdə birtəhər bu tələdən çıxma bilirik. Tələ beynəlxalq səviyyədə razılaşdırıldığı üçün biz bunu edə bilmədik", - Ermənistanın hökumət başçısı əlavə edib.

Paşinyan qeyd edib ki, "Madrid prinsiplərindən əvvəl Ermənistan tərəfinin mövqeyi belə idi ki, Qarabağ heç bir zaman müstəqil Azərbaycanın tərkibində olmayıb və SSRİ-nin dağılması kontekstində öz müqəddəratını təyin etmək hüququndan istifadə edir".

"SSRİ-nin digər subyektləri, Alma-Ata Bəyannaməsində qeyd olunanlara əsasən, öz müqəddəratını təyin etmə hüququndan istifadə edib müstəqillik əldə etdilər, o cümlədən də Qarabağ və nəticədə Qarabağ SSRİ-dən ayrıldı", - Paşinyan əlavə edib.

Baş nazir vurğulayıb ki, Madrid prinsipləri 2007-ci ildə Ermənistanda hakimiyyətin ötürülməsi zamanı Serj Sarkisyanın Baş nazir, Robert Koçaryanın isə prezident olduğu dövrdə meydana çıxıb ki, burada da ərazi bütövlüyü və öz müqəddəratını təyin etmə hüququ öz əksini tapıb: "Bu zaman müəyyən edilib ki, Qarabağın statusu Azərbaycan tərəfindən də razılaşdırılmalı olan mexanizmlə tənzimlənə bilər və bununla da çox ciddi konseptual dəyişiklik baş verdi. Etibarlı mənbələrin məlumatlarına görə, Madrid prinsiplərinin müəllifi elə erməni tərəfi olub.

Əgər biz Qarabağı Azərbaycanın bir hissəsi hesab etmiriksə, onda onun statusu məsələsi niyə Azərbaycanla razılaşdırılmalıdır?

Bu isə məntiqlə o deməkdir ki, Qarabağ öz müqəddəratını təyin etmək üçün Azərbaycanın tərkib hissəsi olmalıdır, əks halda, o, öz müqəddəratını kimdən müəyyən edir?

Beləliklə də, bizim ən böyük səhvimiz bu barədə 2018-ci ildə xalqa izahat verməməyimizdir.

Qarabağı danışıqlar prosesindən çıxaran Ermənistan sonradan "Mən Qarabağın öz müqəddəratını təyin etmə hüququndan istifadə etməyə gəlmişəm" dedi.

Bunun cavabında isə Ermənistanla dedilər ki, əgər bunu sən deyirsənsə, o zaman bu, ərazi mübahisəsidir, ərazi iddiasıdır.

Qarabağ probleminin bütün mahiyyəti deformasiyaya uğrayıb", - Paşinyan bildirib.

Ermənistan 44 günlük ağır məğlubiyyətdən sonra özünə gələ bilməyə də, Rusiya, Fransa və İrənin təhriki və himayədarlığı ilə Azərbaycana qarşı düşmənçilik mövqeyindən əl çəkmir. Ermənistan yenə də sakit dayanmır. Əslində, erməniləri himayədarı sakit dayanmağa qoymurlar. Yenə də aprelin 11 - də Laçın istiqamətində tərribata əl atdı, həm özünün xeyli əsgərini itirdi, çox sayda hərbiçisi ağır vəziyyətdə yaralandı, həm də qəhrəman Azərbaycan ordusunun 3 hərbiçisinin şəhid olmasına, 4 hərbiçinin isə yaralanmasına səbəbkar oldu.

Hərbi tərribatın peykdən çəkilmiş videogörüntülərdən aydın görünür ki, Ermənistan

yox, elə erməni millətinin Ermənistandan xaricdə yaşayan bir çox tanınmış tarixçiləri də Ermənistan ərazilərinin Azərbaycan torpağı olduğunu etiraf edirlər. Ermənilərin Azərbaycan ərazilərinə nə vaxt və kimlər tərəfindən gətirildiyi də hər kəsə bəllidir.

Düz iki əsrdir Türk

pağında yaradılmış oyucaq xristian dövlətdir. Son zamanlar bir sıra məşhur tarixçilər sual edirlər ki, Ermənistan dövləti tarixdə olubsa, XIX əsrə qədər olan dünya xəritələrində adı niyə yoxdur? Doğrudur, hazırda dünyada hər şeyi güc həll edir, yeni hansı dövlət güclüdirsə, tarixi realığı

lər. Ona görə də bu dövlətlər Ermənistanla çox etibar etmirlər, hətta Ermənistanla "qulaqburması" verməyə hazırlaşirlər. Ermənistanın ABŞ və Qərbdə dövlətlərlə Rusiya arasında siyasi oyunbazlıq etdiyini dövlətlərin hər biri yaxşı bilir və Paşinyanın "siyasi rəqsi"nin gedişlərinə etibar etmirlər.

Azərbaycana gəlincə isə, Avropa ölkələrinin əksəriyyəti və ABŞ ölkəmlə iqtisadi əməkdaşlığa üstünlük verdiyini tez-tez bəyan edirlər. Xüsusən Azərbaycanın Avropa ölkələri ilə neft-qaz, yaşıl enerji üzrə əməkdaşlıq etməsi, ölkələrlə qarşılıqlı müqavilə bağlaması ölkəmizə müsbət, işgüzar münasibət yaradıb. Münasibətlərin sonra necə olacağı bəribaşdan

Düşməndən dostluq gözləmək olmaz

Ermənistanla qonşuluq etmək çətinidir

hərbiçiləri Azərbaycan hərbiçilərinin nəzarətində olan ərazidə mühəndis-qazma işləri aparırlar, hərbiçilərimiz isə ermənilərə yaxınlaşıb işi dayandırmaları barədə xəbərdarlıq edirlər. Bu zaman erməni hərbiçilər bizim hərbiçilərimizi atəşə tuturlar. Bizim hərbiçilərimiz cavab atəşi açmağa məcbur olurlar və nəticədə məlum olduğu kimi, hər iki tərəf canlı itki verir.

Bəli, ata-babalarımız zamanında və çox yerində deyiblər: "dişin ağrıyır çək qurtar, qonşun pisdir köç qurtar"! Lakin bu deyişim, əslində qorxaq, gücsüz, himayəçilərinin yardımı ilə yaşayan Ermənistan kimi şəərəfsiz oyucaq ölkəyə aid etmək düz deyil. Ermənistanla yaraşan o sözdür ki, "qonşun pisdir, qov qurtar"! Əslində, hazırkı Ermənistanın heç bir yerdə torpağı yoxdur. Tarixçilər hazırda hər bir qövmin, toplumun, xalqın, millətin, dövlətin tarixinə çox asanlıqla işıq tuturlar. Tək qeyri xalqların tarixçiləri, filosofları

dünyasının əsas birləşdiricisi olan Azərbaycan dövləti Rusiya başda olmaqla, xristian ölkələrinin düşmənçiliyi ilə üzleşib və türk-islam düşmənçiliyi bu gün də davam edir. Avrasiya materikinə cəlladı rolunu ifa edən Rusiya əsrlərdən bəri türk düşmənçiliyini davam etdirir. Çünki Rusiyanın işğal edib, ərazisinə qatdığı torpaqların çoxu tarixi türk torpaqlarıdır. Tarixçilər yaxşı bilir ki, 1581-ci ilə qədər Ural dağlarından Şərqi tərəfdə olan torpaqlara rus ayağı dəyməyib. 1581-ci ildə Ural dağlarından Şərqi, başdan-başa türk xalqlarına məxsus Sibir torpaqlarına ilk gələn tədqiqatçı-səyyah Yermak Timofeyeviç olub. Ural dağlarından Şərqi yerləşən türk torpaqlarının Rusiya tərəfindən işğal olunması XIX əsrə qədər davam edib.

Taixdən az-çox bilgisi olan hər kəs bilir ki, Ermənistan Rusiyanın himayədarlığı ilə XIX əsrin əvvəlindən XX əsrin sonuna qədər Azərbaycan tor-

nəzərə almadan siyasətini davam etdirir.

Hazırda ABŞ, Avropa Birliyi, Çin və Rusiya arasında dünyanı yenidən bölmək uğrunda gərgin mübarizə gedir. Rusiya - Ukrayna müharibəsi bu mübarizənin bariz nümunəsidir. Əslində, bu müharibənin nəticəsindən asılı olaraq dünyanın yenidən şekillənməsi gözlənilir. Siyasətçilərin Rusiya-Ukrayna müharibəsini dünyanın baş döyüşü adlandırması təsadüfi deyil. Yəni bu müharibə bitəndə, dünyanın yeni mənzərəsini əks etdirən arxitektura ortaya çıxacaq. Həmin arxitektura və Türk Dövlətləri Təşkilatının yeri məhz Rusiya-Ukrayna müharibəsinin nəticəsindən asılı olaraq müəyyən olunacaq.

Ermənistanın ABŞ və Avropa Birliyi ilə hazırkı münasibəti Rusiya-Ukrayna müharibəsinin nəticəsindən asılı olaraq dəyişə bilər. ABŞ və Aİ artıq Ermənistanın verdiyi sözü tutmamasından incikdir-

bəlli olmasa da, hazırda Azərbaycanla supergüclər arasında durumu müsbət hesab etmək olar.

Ermənistanla gəlincə, bu ölkənin oyucaq xarakteri üzündən onun haqqında konkret proqnoz vermək mümkün deyil. Görünən odur ki, sülh sazişi bağlamaq təklif olunsada, Ermənistan İrənin, Rusiyanın və Fransanın tapşırığı ilə Azərbaycana qarşı hərbi tərribatları davam etdirir.

Tapdıq ABBAS

Baş redaktor,

"Əməkdar mədəniyyət işçisi",
Pedaqoji fəlsəfə doktoru,
Qarabağ müharibə veteranı
t.abbas1952@list.ru

**ÇİN, İRAN, SƏUDIYYƏ ƏRƏBİSTAN
YAXINLAŞMASININ SƏBƏBLƏRİ**

I YAZI

İranla Səudiyyə Ərəbistanının yaxınlaşması üçün ilk addımlar 2021-ci ildə atıldı, açıq, gizli təmaslar davam etdi, 2023-cü ildə nəticə verdi, Çin araçı oldu, ancaq məsələ Çin istədi, bu iki dövlət də bir araya gəldi biçimində deyil, üç dövlətin siyasi, iqtisadi, hərbi maraqları üst-üstə düşdü, onları yaxınlaşmağa məcbur etdi.

Təcrübə göstərir ki, İranla Səudiyyə Ərəbistanının ciddi siyasi, iqtisadi, hərbi, məzhəbi fikir ayrılıqları olsa da, aralarındakı bağlar qırılma həddinə çatmasa da, onlar son mərhələdə məsələlərə gerçəkçi yanaşmağı bacarmış, ziddiyyətlər danışıqlar yolu ilə həll olunmuşdur. İki örnək verim: 1960-cı ildə körfəzdəki neft yataqlarının kimə mənsubluğu ilə bağlı bölgənin bu iki əsas dövləti arasında dərin böhran ortaya çıxdı, səkkiz il davam etdi, sonda sıxıntılar barış yolu ilə həll olundu. İraq böhranı zamanı da iki dövlətin münasibətləri savaş sınırına çatdı, İranın Prezidenti Əhməd Nejad Riyada getdi, məsələ tam həll olunmasa da, savaş təhlükəsi ortadan qalxdı...

1. ÇİNİN MƏNAFEYİ

Çinin siyasi marağı var, dünya nizamı dəyişir, bu böyük dəyişim Çin üçün ciddi təhlükələr də, yeni fərsətlər də ortaya çıxarır. Çin mövqeyini qorumaq, gücləndirmək, rəqiblərini məğlub etmək üçün tərəfdaşlarının sayını artırır, totalitar rejimləri birləşdirməyə çalışır. Çin Rusiyanın zəifləməsindən yararlanaraq ondan boşalan, boşalacaq məkanları tutur, Orta Şərqi yerləşir, siyasi təhlükəsizlik kəməri inşa edir, körfəz ölkələrinin ABŞ-la qarşıdurmasından yararlanır. Çinin Orta Şərqi ayağını qoyduğu, dayaq nöqtəsinə, pilot məkana çevirdiyi ölkə İraq olsa da, bölgə dövlətləri ilə də ciddi bağları var.

Çin iqtisadi maraqlarını təmin edir, 2013-cü ildən bir yol-bir kəmərlayihəsini gerçəkləşdirir, ticarətinin həcmi artırır, bu məqsədlə 2015-ci ildən başlayaraq Ərəb dünyası ilə əlaqələrini gücləndirir. Çin iqtisadi güclə irəlilədiyindən ticarət yollarında qarışıqlıq olmasını istəmir, o, bir yol-bir kəmərlayihəsinə yeni çalarlar artırır: global inkişaf, təhlükəsizlik, barış olsun, hamı qazansın deyir.

Çinin ən çox neft aldığı ölkə Səudiyyə Ərəbistanıdır, deyir ki, Orta Şərqi, o sıradan körfəz ölkələri iqtisadi tərəfdaşdır - körfəz dövlətlərinin də Çinin sərmayəsinə ehtiyacı var. Təbii ki, iqtisadi birlik siyasi tərəfdaşlığın da yolunu açır, Çin iqtisadi çıxarlarla bölgəni bir-birinə bağlayır ki, savaş ehtimalı ortadan qalxsın, ticarət yollarının təhlükəsizliyi təmin olunsun, daha çox qazansın, dünyanın əsas iqtisadi gücünə çevrilsin.

Çinin Səudiyyə Ərəbistanı ilə hərbi anlaşması var, iki dövlətin ordusu birgə təlimlərdə iştirak edir.

Səudiyyə Ərəbistanı ABŞ-ın ənənəvi müttəfiqidir, Bayden hakimiyyəti dövründə münasibətlər pozuldu, Çin bundan istifadə etdi, Səudiyyə Ərəbistanı ilə ciddi əlaqələr qurdu.

Çinin İranla münasibətlərinin əsası bir qədər fərqli biçimdə olsa da, Səudiyyə Ərəbistanı ilə qurduğu əlaqələr kimidir, qarşılıqlı siyasi, iqtisadi, hərbi çıxarları var, Rusiya zəiflədikcə İranın Çinə ehtiyacı artır.

Siracəddin Hacı

Çin beynəlxalq vəziyyəti dəyərləndirdi, Səudiyyə Ərəbistanı ilə İranın Xarici İşlər nazirlərini Pekində görüşdü. Üç məsələ ilə bağlı razılıq əldə olundu: Səudiyyə Ərəbistanı ilə İran arasında diplomatik əlaqələr bərpa olunacaq, vizalar ləğv ediləcək, təyyarə uçuşları başlayacaq.

Ardı var...

"Ermənistanın şərti sərəhədlərimizdə törətdiyi təxribatlar artıq son həddir. Bu, irimiqyaslı, planlaşdırılmış, qəsdən törədilmiş bir terror əməlidir. Təbii ki, sərt şəkildə qarşısı alındı".

Bu sözlər hərbi ekspert, ehtiyatda olan polkovnik-leytenant Alp Arslan İmamqulu deyib.

Ekspert bildirib ki, bundan sonra da lazımi addımlar atılacaq: "Bu təxribatların arxasında bir sıra dövlətlər var ki, həm güneyimizdə, həm quzeyimizdə olan ölkələrin maraqları

rəm! Azərbaycan dövlətinin və xalqının başı sağ olsun. Bu təxribat gözlənilən idi. Ermənistan uzun müddətdir ki, pozucu fəaliyyət üçün fərsət axtarırdı. Məqsəd atəşkəsin sülh müqaviləsinə çevrilməsinin qarşısını almaqdır".

Bu sözləri isə Türkiyənin Azərbaycandakı səfirliyinin keçmiş hərbi attaşesi, istefada olan general-mayor Yücel Karauz deyib.

General bildirib ki, Ermənistanın yeni sığınacağı, dayayı İrandır: "Həm Ermənistan, həm də Azərbaycana qonşu

Bu, onların əlbir olduqlarının sübutudur. Atəşkəs razılaşmasından 30 ay keçməsinə baxmayaraq, Ermənistan verdiyi sözlərə əməl etmir, ikili oyun oynayır, sülh müqaviləsi niyyəti yoxdur. Ermənistan mövcud durumdan qazanmağa çalışır".

Yücel Karauz qeyd edib ki, şəhidlərimizin qanı yerdə qalmayacaq: "Azərbaycan əsgərinin axan 1 damla qanına, Azərbaycan torpağının bir qarışına edilən hücumlara, təxribatlara misli ilə cavab veriləcəkdir. Ermənistan ordusuna birinci səviyyəli həyəcan signalı

**"TƏXRİBATLARA MİSLİ
İLƏ CAVAB VERİLƏCƏK!"****Generaldan və polkovnikdən açıqlamalar**

na xitab edir. Rusiyanın susqunluğu o demək deyil ki, bu təxribata heç bir şəkildə daxil deyil. Rusiya proksi fəaliyyət olaraq İranın arxasında durub, İran vasitəsilə Ermənistanə dəstək verir. Ermənistan diviziylarının bir çox təchizatı Rusiya tərəfindən təmin olunur. Bu əməliyyatlarda İran tərəfindən istehsal olunan PUA-lardan istifadə olunması bizə qarşı törədilmiş hərbi cinayətdir. Təbii ki, bundan sonra adekvat tədbirlər olaraq bir-rə yüz mislində cavab verilməlidir ki, növbəti təxribatlar törədilə bilməsin".

"Allahdan şəhidlərimizə rəhmət, qazilərimizə şafu diləyi-

verilib. Bu, təxribatın planlı şəkildə həyata keçirildiyini göstərir. Çünki Ermənistan ordusunda bu səviyyədə hazırlıq olmayıb. Erməni mənbələrində mülki şəxslərin belə silahlandırıldığı, səfərbər edildiyi haqda görüntülər yayılıb. Bu, Azərbaycanın uzatdığı barış əlini geri çəvirən Ermənistanın son xətası olacaq. Əminəm ki, Ermənistan dəmir yumruğu bir daha başında hiss edərək ən qısa vaxtda sülh müqaviləsini imzalamaq üçün can atacaq. Hesab edirəm ki, Ermənistan Türkiyənin də prosesə qatılması üçün planlar qurur. Türkiyə sona qədər CAN Azərbaycanın yanında olacaq".

**İran Suriyaya "humanitar yardım" adı
altında silah və hərbi texnika daşıyır**

İran Suriyada zəlzələdən zərərçəkənlərə "humanitar yardım" adı altında silah və hərbi texnika çatdırmaq üçün yük təyyarələrindən istifadə edib.

"Reuters" agentliyi bu məlumatı Suriya, İran, İsrail və Qərb mənbələrinə istinadən yayıb.

Bildirilib ki, 2023-cü il fevralın 6-7-də Türkiyənin cənubunda və Suriyanın şimalında onminlərlə insanın ölümünə səbəb olan güclü zəlzələdən sonra yeddi həftə ərzində İrandan Hələb, Dəməşq və Latakiya (Suriya şəhərləridir) hava limanlarına yüzlərlə uçuş həyata keçirilib.

Məlumatla görə, humanitar yüklərlə yanaşı İran bu uçuşlar vasitəsi ilə Suriyaya rabitə avadanlıqları, radarlar, hava hücumundan müdafiə sistemlərinin hissələrini də daşıyır.

"Reuters" Qərb ölkələrinin kəşfiyyat xidmətlərindəki, İran və İsrail rəhbərliyinə yaxın mənbələrə, həmçinin ölkədən qaçan keçmiş suriyalı hərbiçiyə və hazırkı suriyalı zabitə istinad edib.

İranda BMT-dəki nümayəndəliyi məlumatın həqiqətə uyğun olmadığını bildirsə də, Suriyadakı rejim şərh verməkdən imtina edib.

Hərbi Kəşfiyyatın Analitik İdarəsinin

(AMAN) keçmiş rəhbəri, ehtiyatda olan briqada generalı Yossi Kupervasser bununla bağlı bildirib ki, göstərilən müddət ərzində İrandan Suriyaya hərbi texnikanın tedarüku ilə bağlı kəşfiyyat məlumatları o qədər dəqiq olub ki, İsrail hərbiçiləri avtomobil karvanındakı maşınların yükündən belə xəbərdar olublar.

İsrail Müdafiə Nazirliyinin anonim nümayəndəsinin sözlərinə görə, İrandan Suriyaya "humanitar yardım" adı altında hərbi texnika əsasən hissə-hissə çatdırılıb. Bunun üçün ilk növbədə ölkənin şimalında yerləşən Hələb hava limanından istifadə olunub. İsrail tərəfinin bildirdiyinə görə, çatdırılmalara Həsən Mehduinin komandanlığı altında İran İslam İnqilabı Keşikçiləri Korpusunun Qüds strukturuna daxil olan 18 minlik birlik tərəfindən nəzarət edilib. Yerüstü nəqliyyat Behnəm Şaharirinin komandanlığı etdiyi "Qüds Gücü 190" tərəfindən təmin edilib.

3.Məsimli: "Dövlət zəmanətli kreditlərin xeyli hissəsi bərhad istifadə olunur"

Azərbaycanda dövlət zəmanəti ilə alınan kreditlərin bir hissəsi yaxşı, xeyli hissəsi isə bərhad istifadə olunur.

Bunu Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin iclasında deputat Əli Məsimli bildirib.

"Bir sıra ölkələrdə dövlətin birbaşa borcu az olsa da, dövlət zəmanəti ilə alınan kreditlər birbaşa borcdan 10 dəfələrlə çoxdur, hətta onların valyuta ehtiyatlarını da üstələyir. Buna görə də, hesab edirəm ki, ən çox diqqət yetirilməli məsələlərdən biri dövlət zəmanəti ilə alınan kreditlərə nəzarət mexanizminin artırılması olmalıdır", - deyə o qeyd edib.

Hesablama Palatası hüquq mühafizə orqanlarına müraciət edib

Hesablama Palatası ötən il 4 nəzarət tədbiri üzrə Baş Prokurorluğa, 2 nəzarət tədbiri üzrə isə Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətinə (DTX) müraciət edib.

Bu barədə Palatanın ötən ilki fəaliyyəti ilə bağlı hesabatda bildirilir.

Sənədə əsasən, Elm və Təhsil Nazirliyi yanında Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin, Səhiyyə Nazirliyinin İnnovasiya və Təchizat Mərkəzinin, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun, Gənclər və İdman Nazirliyinin fəaliyyətində aşkar olunmuş nöqsanlarla bağlı Baş Prokurorluğa, Dövlət Gömrük Komitəsinin "Azərterminal-kompleks" Birliyinin, Mədəniyyət Nazirliyinin Gəncə Regional Mədəniyyət İdarəsinin fəaliyyətində aşkar olunmuş nöqsanlarla bağlı isə DTX-ya müraciət olunub.

Artıq ötən ilin ikinci yarısından başlayaraq, MDB və digər ölkələrə ixrac edilən, Rusiya istehsalı olan məhsullar sürətlə ucuzlaşmaqdadır. Bunun da çox sadə səbəbi var. Birincisi, Qərbin və Amerikanın tətbiq etdiyi silsilə sanksiyalar nəticəsində Rusiya istehsalı olan mal və məhsulların ixracatı əsaslı şəkildə azalıb. Yəni Rusiya dünya bazarında sürətlə müştəri itirir. Ona görə də rus şirkətləri ixracat həcmi kompensasiya etmək üçün hələ itirilməyən bazarlara əmtəə ixracatını artırır.

İkinci səbəb isə rus rublunun digər valyutalar qarşısında dəyər itirməsidir. Bir həftə ərzində bir dollar 59 rubldan 81 rubla qədər bahalaşdı. Ekspertlərin fikrincə, Rusiyada bir neçə ay ərzində dollar 150 rubla qədər bahalaşa bilər. Yəni rubl digər valyutalar qarşısında dəyər itirdiyindən bu ölkədən mal ixrac edən sahibkarlar həm də məzənnə fərqi qazanırlar. Bu da malın maya dəyərini aşağı salır və qiymətlərin ucuzlaşmasına imkan ya-

Buna baxmayaraq Azərbaycanda un və un məhsullarının, əsasən də çörəyin qiyməti bir qəpik də olsun ucuzlaşmayıb. Bəs səbəb nədir, hökumət bu məsələyə müdaxilə edə bilərmə?

Ümumiyyətlə, Azərbaycan bazarını dünyadan təcrid edən - dünya bazarında gedən bahalaşmanı dərhal hiss etdirən, ucuzlaşma tendensiyasının isə qarşısını

şərait yaratmaq üçün inhisarçılığın aradan qaldırılması, ya da inhisarçıların qarşısında sual qoymalıdır ki, rus buğdasının tonu dünya bazarında 300 dollar olduğu halda, niyə ölkə alıcısına bu buğdanın tonu 500 dollara başa gəlir? Rus malları regionda ucuzlaşdığı halda, niyə həmin mallar Azərbaycanda bahalaşır? İnhisarçılar ya buna ağıllabətən cavab verməlidir, ya da şəraitə

Rusiya məhsulları bizdə niyə bahalaşır?

Dünya bazarında 12,5% zülallı rus buğdasının tonu 300 dollara düşüb

radır.

Məsələn, Rusiyadan Qazaxıstana ixrac edilən qeyri-neft sektoru məhsullarının həcmi son bir ildə 65%, Özbəkistana 50%, Ermənistanı 48%, Gürcüstana isə 29% artıb. Bunun müqabilində isə artan təklif fonunda həmin məhsulların qiyməti 25-60% arası ucuzlaşıb.

Bu proses eynilə Azərbaycanla münasibətdə də davam edir, lakin bir qədər fərqli şəkildə... Belə ki, Azərbaycana Rusiyadan mal və məhsul ixracatı son bir ildə 30%-dən çox artıb. Amma bu həcm artımı heç də bazarda həmin mal və məhsulların qiymətinin ucuzlaşmasına gətirib çıxarmır. Rusiyadan ixrac olan taxta və digər bir sıra tikinti materiallarının qiymətində 15-25% ucuzlaşma müşahidə ediləndə, bu ölkənin istehsalı olan kənd təsərrüfatı məhsullarının qiymətində son bir il ərzində 25%-ə qədər bahalaşma qeydə alınıb. Bununla yanaşı, 12,5% zülalə malik, üçüncü sinif rus buğdası (məhz bu növ rus buğdası idxalımızın 90%-ni təşkil edir) dünya bazarında 150 dollar ucuzlaşaraq, 450 dollar/t-dan 300 dollar/t-ya düşüb. Üstəgəl, Rusiya ixrac edilən hər ton buğdaya görə 90 dollarlıq rüsumu da ləğv edib.

alan yeganə amil inhisarçılıqdır. Belə ki, bazanın əsas hissəsini öz inhisarına alan böyük şirkətlər daxili bazarda müştəriyə qiymət dikte etmək imkanına malikdir. Bazarda tək iştirakçı olan inhisarçı (əsasən oliqarx - məmur biznesinə məxsus) şirkət qiymət dikte etdiyi zaman heç nə itirmir, əksinə qiymət artımından gəlir götürür. Belə olan halda dünyada nə baş verməsindən asılı olmayaraq, hansı biznesmen öz zərərinə qiymətləri ucuzlaşdırar?! Əlbəttə, heç kim...

Bu sadə səbəbdən də hazırda Rusiya istehsalı olan məhsulların dünya bazarında əsaslı şəkildə ucuzlaşmasından Azərbaycanın sadə vətəndaşları - alıcılar bəhrələnmə bilmir. Bu prosesdən yalnız Azərbaycanın oliqarxiyası bəhrələnir. Hazırda onlar qiymət fərqi milyonlarla dollar vəsait qazanır.

Bu halda bəs hökumət nə edə bilər?

Sözsüz ki, ölkə bazarlarında hökumət sürən inhisarçılıq şəraitini hökumətin iqtisadi siyasəti formalaşdırıb. Onlar buna son qoymaq fikrində də deyillər. Belə olan halda hökumət qiymətləri özünü tənzimləməlidir. Ya azad bazar rəqabətinə

uyğun olaraq qiymətləri aşağı salmalıdır. Hökumət bu gün bu addımların heç birini atmır. Ona görə də ölkə bazarlarında bütün qiymətlər günbəgün bahalaşır. Azərbaycanda qiymətləri bahalaşdıran iki əsas subyekti kateqoriyası var - gömrük və inhisarçı şirkətlər. Deyək ki, hökumət inhisarçıları müstəqil bazar subyekti sayır (hərçənd ki, belə deyil), bəs gömrüyə niyə sahib çıxmır? Bütün bu cavabsız suallar onu göstərir ki, qiymətlərin bahalaşmasını elə hökumət özü istəyir.

P.S. Yazı çapa gedəndə baxdım ki, 12,5% zülalə olan rus buğdasının tonu dünya bazarında 290 dollara düşüb.

Akif Nəsirli

Oğrudan oğruya şikayət edə bilmirik...

Ət satılan yerlərdən gözüyumulu keçək?

Qiymətlər artanda sosial narazılıqlar olur. Narazılıqlar olan kimi hökumət təmsilçiləri deyirlər ki, bu qiymət artımı sosial narazılığa səbəb olmayacaq, çünki dövlət kənd təsərrüfatı və digər xidmət sahələrində çalışan sahibkarlara öz fəaliyyətlərini əngəlsiz davam etdirmək üçün kompensasiya və subsidiyalar verəcək.

Məsələn, dizel yanacağına qiyməti artanda Tarif Şurasından bildirdilər ki, yanacağın qiymətinin artması səbəbindən kənd təsərrüfatına və ictimai nəqliyyatda sərnişindəşməyə mənfi təsirini aradan qaldırmaq üçün qabaqlayıcı tədbirlər nəzərdə tutulub. Yəni bu sahədə baş verə biləcək neqativ təsirləri neytrallaşdırmaq üçün kənd təsərrüfatında çalışan fermerlərə subsidiyalar, ictimai nəqliyyat sektorunda çalışan sahibkarlara isə kompensasiya verəcək. Həmçinin, qeyd edilirdi ki, sahibkarlıq subyektlərinə kompensasiyaların verilməsi, sosial həssas qrupların mənafeyinə xidmət edir. Yəni ictimai nəqliyyatda tarif dəyişikliyi aparılmayacaq.

Lakin deyilən kimi olmadı, qiymət artdı, gedişhaqqı oldu 0.40 qəpik. Yeni qərarlar gözəl səslənsə də nəticəsi deyilən kimi olmur, sözlərlə əməlləri üst-üstə düşmür.

Əlinin papağını Vəlinin, Vəlininkini də Əlinin başına qoyanda nə olur görəsən... Burda dövlətin marağı nədir ki, yanacağın qiymətini artırmaqla hər şeyin nizamını pozur? Bu qiymət artımı ilə büdcəyə əlavə vəsait gələcəksə və bu vəsaiti yenidən kompensasiya və subsidiya adı ilə sahibkarlara verəcəksə burda əlavə marağ nədən ibarətdi?

Məsələn, mənim anladığım budur ki, Tarif Şurası məmurların təkliflə hər şeyin qiymətini qaldırmaqla xalqın "cibinə girir", oradan çıxardığı pulların bir hissəsini kompensasiya və subsidiya şəklində sahibkarlara qaytarmaq adı ilə korrupsiyanın yeminə çevirir. Vəssalam. Sahibkar da müflis olmamaq üçün məcburdu ki, istehsal etdiyi məhsulun qiymətini qaldırırsın. Yəni sahibkarı qınamaq olmur belə məqamda. Bəzi dövlət məmurları və deputatlar isə bunu süni qiymət artımı adlandırırırlar. Əslində isə süni qiymət artımı insanların gözündən pərdə asmaq üçün işlədilən bir ifadədir.

Qiymət artımını təklif edən, sonradan onu kompensasiya və subsidiya adı ilə mənimsəyən məmurlar çox gözəl bilirlər ki, süni qiymət artımı sadəcə insanları məhv etmək deməkdir.

Həm də bu işdə onlarla əlbir olan işbazların milyonlarla dövlət vəsaitini talamaq imkanı qazanmalarına xidmət edən böyük bir oyundur. Ki, bunun da qarşısının alınmasının tək yolu həmin sahələri ciddi ictimai nəzarətə götürməkdən keçir. Elə dövlət tərəfindən tənzimlənən qiymətlərə də, ictimai təşkilatlar və qruplar nəzarət etsələr yaxşı olar. Nədən ki, dövlət tərəfindən yaradılan Tarif Şurası kimi qurumlara ictimai nəzarət deyil, məhz özlərindən olanların cəlb olunmasında məqsəd, burda baş verən oğurluqları xalqdan, ictimaiyyətdən gizlətməkdir...

Açıq olmasa da, dolayısıyla bildirirlər ki, oğrudan oğruya şikayət edə bilməzsiniz... Bəlkə də sərt səslənir, lakin ayrı ad tapa bilmirəm. Niyə? Çünki görünən odur ki, məmur diktaturasının hökm sürdüüyü mülkiyyətimizdə sadəcə insanların hüququnu heç kim müdafiə etmir. Bu qədər!

Az qalmışdı yadıman çıxarsın, gözünüz aydın, quzu ətinin (1 kq.) qiyməti 20 manat olub, dünən şahidi oldum. Deyirəm bəlkə çörək götürək gedək qəsbxanaların qarşısına ətə baxaq, çörəkdən dişləyək, nə deyirsiniz?

Şahnaz Salehqızı

"Rəsmi İrəvan Tehranla türkmən qazının swap şərtlərlə Ermənistanla nəqli ilə bağlı danışıqlar aparıb. Bu məqsədlə İran-Ermənistan qaz kəmərinin buraxıcılıq gücünün artırılması da müzakirə edilib".

Bu barədə neft-qaz sektoru

trik enerjisi istehsal edir və onun 3 kVt/saatını İrana qaytarır, yerdə qalanını özünün ehtiyaclarına yönəldir. Beləliklə, bir növ daxili istehlakda müəyyən həcmdə "pulsuz işıq" yaratmaq imkanı qazanır. İran qazı Rusiya mavi yanacağından bahalı ol-

gistral qaz kəmərləri "Gazprom Armenia" şirkətinin mülkiyyətindədir. Onun sözlərinə görə, Rusiya tərəfi ilə razılaşdırmadan qazın kommersiya idxalının şaxələndirilməsi rəsmi İrəvan üçün daxili bazarda istehlak qiymətlərinin

Türkmənistan Ermənistan qaz verəcəkmə?

"İrəvan Azərbaycanı qıcıqlandırmaq niyyəti güdür"

üzrə ekspert İlham Şaban bildirib.

Nədən Ermənistan birbaşa İrandan qaz almaq istəmir?

Təhlilçi bu suala cavabında bildirib ki, bunun başlıca səbəbi Ermənistanın sanksiya altında olan ölkə ilə münasibətlərinin yüksəlişini nəzərdən yayındırmağa çalışmasıdır: "İkincisi, indiyə qədər İrandan aldığı qaz kommersiya idxalı hesab edilmir. Ermənistan İrandan aldığı hər kubmetr qazdan təqribən 4,5 kVt/saat elek-

duğundan Ermənistan tərəfi cənub qonşusunun mütəmadi təkliflərindən yayınır. İrəvan bir neçə ildir sərhəddə qazın hər 1000 kubmetrini 165 dollardan alır".

İ.Şaban xatırladır ki, Ermənistan ərazisindəki bütün ma-

bahalaşması problemi-nə gətirib çıxara bilər.

Bes Türkmənistan Ermənistanla swap şərtlərlə İrandan qaz sata bilermi?

Ekspert qeyd edir ki, rəsmi İrəvan Aşqabada müraciət edib, Azərbaycana satılan şərtlərlə qaz idxal etməyi təklif

edə bilər: "Təbii ki, hər şey Berdimuhəmmədovların cavabından asılı olacaq. Aydın olmayan odur ki, Xəzərin o tayındakı Oğuz türkləri bu təklif olduğu təqdirdə onu necə cavablandıracaqlar".

Hesablama Palatası 10 milyon manata yaxın əsassız ödəmə aşkarlayıb

Hesablama Palatasının keçən il apardığı uyğunluq auditlərindən 14-də əməyin ödənişi sahəsində nöqsanlara rast gəlinib.

Bu, Hesablama Palatasının

2022-ci il üzrə fəaliyyət hesabatında yer alıb.

Başqa sözlə, artıq ştatların saxlanılmasına 2.1 milyon manat, davamiyyəti olmayanlara 4,2 milyon manat, vəzifəyə təyin edilən ali təhsili və ya müvafiq ixtisası olmayanlara əməkhaqqı qismində 0,5 milyon manat, nəzərdə tutulmadığı halda 0,5 milyon manat mükafat və maddi yardım,

dövlət qulluqçusu olmayanlara 0,3 milyon manat əsassız ödəniş, məzuniyyət haqları və kompensasiyanın düzgün hesablanmaması nəticəsində 0,5 milyon manat, hesablanmış məbləğlərin şişirdilməsi və hesablanmış məbləğdən daha çox vəsaitin köçürülməsi nəticəsində 1,5 milyon manat, əməyin ödənişi ilə bağlı digər maliyyə pozuntuları nəticəsində 0,1 milyon manat, ümumilikdə 9,7 milyon manat əsassız vəsait ödənilib.

Dövlət qulluğuna qəbulda partizanlıq

Türkiyədə seçim kampaniyasında aktiv müzakirə olunan mövzulardan biri bizim üçün də aktualdır.

Söhbət dövlət qulluğuna qəbulda gənclər arasında ayrı-seçkiliyə, partizanlığa, nepotizmə imkan yaradan müsahibə üsulunun tətbiqidir.

Türkiyə müxalifəti özünün hazırladığı orta qazılma sənədinə belə bir bənd salıb ki, işə qəbul üçün test imtahanları kifayətdir. İmtahanda toplanan ballara uyğun olaraq iddiaçılar sıra ilə iddia etdikləri qurumlara yerləşdirilməlidirlər.

Dünən öz seçki vədlərini açıqlayan hazırkı prezident də bu addımı atacaqlarını gənclərə söz verib.

Azərbaycanda da oxşar sistem var: "Dövlət qulluğu haqqında" Qanunun 28-ci maddəsinə görə, dövlət qulluğuna qəbul test imtahanından

və müsahibədən ibarət olan ikimərhələli müsahibə əsasında aparılır.

Seçki rəqabəti Türkiyədə bu şəffaf olmayan mexanizmi tarixə qovuşduracaq.

Bizim gənclərdə həmin siyasi rəqabətin yaranacağı günü gözləməli olacaqlar - əgər bu ədalətsizlikdən, qeyri-bərabər inkişaf mühitindən xaricə köç edib qurtarmasalar

Rövşən Ağayev

"Azərbaycan və Ermənistan arasında uzun müddətdir ki, davam edən Qarabağ münaqişəsi Cənubi Qafqaz boyunca heyrətamiz dini, etnik və geosiyasi partnyorluqlar yaradıb. Şiə ruhənilərin rəhbərlik etdiyi İran xristian Ermənistanına həyati iqtisadi dəstək verib, Türkiyə isə Azərbaycanı dəstəkləyib".

"Azadlıq" radiosu xəbər verir ki, bu fikirləri ABŞ-da "Texas A&M" Universiteti Buş Hökumət və İctimai Xidmət məktəbinin dosenti, "Dini Dövlətçilik: İranda İslam siyasəti" kitabının müəllifi Məhəmməd Ayətullahi Təbəer "Foreign Affairs" məcmuəsində yazıb.

Müəllif bildirir ki, üç onillik ərzində maraqlı görünə də ümumən təhlükəsiz olan bu konfigurasiyanı Azərbaycanın 44 günlük müharibədə Ermənistan üzərində qələbə qazanması dəyişib. Onun fikrincə bu qələbə region oyunçuları arasında çoxdan gizli qalan gərginlikləri üzə çıxarıb. Təbəer qeyd edir ki, bütün bunlar Ermənistanın əsas dəstəkçisi olan Rusiyanın başının Ukrayna müharibəsinə qarışdığı bir vaxtda baş verir.

Məqalədə deyilir ki, İran 44 günlük müharibədən qalib çıxan Azərbaycanın İsrailə münasibətlərinin dərinləşməsi İran rejimini narahat edir. Tehran İsrailin Azərbaycan ərazilərindən də onun üzərinə hücum edə biləcəyindən narahatdır. Üstəlik də bu arada Türkiyənin İsrailə münasibətlərinin istiləşməsi Tehranı narahat edir.

Məqalədə deyilir ki, Azər-

"Cənubi Qafqazda böyük müharibə alovlanma bilər"

Qərb mediası İran-Azərbaycan qarşıdurmasından yazır

baycanın Ermənistanla müharibədəki qələbəsində İsraildən aldığı silahların da rolu olub. 2016-cı ildən bəri Azərbaycan silahlarının 70 faizini İsraildən alıb. İsrail isə neft tələbatının 40 faizini Azərbaycandan alır.

Müəllif yazır ki, İranı narahat edən digər bir məsələ Azərbaycan və Naxçıvan arasında dəhlizin açılması perspektividir. Bakı belə bir dəhlizi İrəvanın istəyindən asılı olmayaraq açacağını bəyan edib.

Tehranın qənaətinə görə belə bir dəhliz İran və Ermənistan arasında sərhədi ləğv edə bilər. Buna görə də, belə bir dəyişiklik cəhdinə qarşı müqavimət göstərilir.

Təbəer xatırladır ki, ötən ilyulda İranın ali rəhbəri ayətullah Əli Xameneyi Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla

görüşündə bu barədə danışaraq, İranla Ermənistan arasındakı kommunikasiya marşrutunun guya, "minillərlə tarixi" olduğunu iddia edib.

Məqalədə deyilir ki, son iki ildə İranın nizami ordusu və İslam İnqilabı Keşikçiləri Korpusu (İİKK) Azərbaycanla sərhəddə genişmiqyaslı hərbi manevrlər keçirib. Buna cavab olaraq Azərbaycan və Türkiyə də birgə hərbi təlimlər keçiriblər.

Təbəerin İranda Azərbaycanda olduğundan daha çox Azərbaycan türkünün yaşadığını da qeyd edir. Azərbaycan türklərinin İranın tarix və iqtisadiyyatında, 1905 və 1979-cu il inqilabları da daxil mərkəzi rol oynadığını vurğulayıb.

Məqalədə deyilir ki, bir çox azərbaycanlılar "Böyük Azərbaycan" dedikdə Arazın hər iki tayını nəzərdə tuturlar və bu

ərazinin vaxtilə Rusiya və İran arasında ədalətsiz bölüşdürüldüyünü bildirirlər.

Müəllifin fikrincə Bakı İrana bağlı tərziyələri həbs edir və Tehranı Azərbaycanı "İvanlaşdırmaq" cəhdində günahlandırır. Tehran buna cavab olaraq Azərbaycanı İrani "balkanlaşdırmaq" cəhdlərində ittiham edir.

Müəllif daha sonra son zamanlar iki ölkə arasında gərginliyi artırmış məsələləri – Bakının iddiasına görə İİKK tərəfindən İran və Suriyada təlim keçmiş silahlı qrup üzvlərinin həbslərini, Azərbaycanın Tehrandakı səfirliyinə hücumu, martın 28-də Azərbaycanda "anti-İran" mövqeyi ilə tanınan millət vəkiliyə sui-qəsd və Azərbaycanın Tel - Əvivdə səfirlik açmasını yada salır.

Təbəer bunu da yada salır ki, Prezident İlham Əliyev ötən payızda etdiyi bir çıxışda İranda Azərbaycan türklərinin hüquqlarından danışmışdı. Ötən noyabrda Azərbaycan televiziyasının verdiyi bir xəbərdə deyilirdi ki, sürgündə olan Güney Azərbaycan türkləri Azərbaycan Milli Məclisinin üzvləri ilə görüşərək Güney Azərbaycanın keçid parlamentinin təşkilini müzakirə ediblər. Öz növbəsində İran media-

sı və şərhçiləri "İran Naxçıvan Xalq Hərəkatı" adlı qrupdan söz salmış və iddia ediblər ki, bu qrup Cənubi Qafqazda NATO və Türkiyənin artan təsirindən narahatdır

Müəllif düşünür ki, Azərbaycan və Ermənistan arasında gərginlik artır və yeni müharibə təqdirində İran Ermənistanına daha güclü dəstək verə bilər.

Məhəmməd Təbəerin fikrincə, mümkün ssenarilərdən biri də İranın Azərbaycan ərazisində İsrailə aid obyektlərin olduğunu iddia edərək, onlara raket və dron zərbələri endirməsi ola bilər. Tehran bundan əvvəl İsrailin İraqın kürdlər yaşayan rayonlarındakı "strateji mərkəzlərinə" belə zərbələr endirib. Ancaq belə mərkəzlərin olması qətiyyətlə təkzib edilib.

Məqalədə deyilir ki, İranın hər hansı tərziyəsinə cavab olaraq Azərbaycan, İsrail və Türkiyə Güney Azərbaycanda türklərin üsyanını alovlandıra bilər. Bu isə öz növbəsində İranla Azərbaycana arasında birbaşa hərbi toqquşmalara yol açar.

Müəllif yazır ki, indilik bu ssenari sırf hipotetik görünür. Bununla belə onun fikrincə, Cənubi Qafqazda münaqişə təhlükəsi qalır və onun böhrana çevrilməyə təqdirə Birləşmiş Ştatlar və NATO Azərbaycan, İsrail və Türkiyənin tərəfində bu münaqişəyə sürüklənə, Moskva isə Tehranla daha sıx hərbi partnyorluğa can ata, nəticədə Qərblə Rusiya arasında Cənubi Qafqazdan keçən yeni çat xətti yarana bilər.

Pentaqondan doğrudanmı Ukrayna ilə bağlı sənəd sızması baş verib?..

"İstisna deyil ki, bu "sızmalar" məhz həmin informasiya müharibəsinin elementləridir və hansısa böyük bir əməliyyatın tərkib hissəsidir, onun barəsində sızdırılmış dezinformasiyadır. Amma..."

Son günlər guya Pentaqondan xüsusən Ukrayna savaşı ilə bağlı məxfi sənədlərin sızması haqda informasiyalar yayılır, yalnız Ukrayna deyil, digər ölkələrin də xarici siyasət, müdafiə və təhlükəsizliyinə dair müxtəlif sənədlər "Nyu-York Tayms", "Vaşinqton-post" və s. kimi mötəbər media qurumları vasitəsilə yayımlanır. Bunlar nə deməkdir? Həmin sızma doğrudanmı baş verib? Yoxsa ABŞ və Ukraynanın Rusiyaya qarşı növbəti manipulyativ tələsidir, informasiya müharibəsinin tərkib hissəsidir?..

Mövzu ilə bağlı açıqlama verən siyasi təhlükəsizlik məsələləri üzrə ekspert Ərəstun Oruçlu bunları söyləyib: "Pentaqondan xüsusi əhəmiyyətli sənədlərin sızması, bunun çox mötəbər mənbədə - "Nyu-York-Tayms" qəzetində açıqlanması, onların orijinal olması və həqiqəti əks etdirməsi haqda ekspert rəyləri – bunlar bir az mübahisəli məsələdir. Ona görə ki,

hazırda Ukraynada faktiki Rusiya-NATO qarşıdurması baş verir. Bilirik ki, belə qarşıdurmanın, özü də hərbi qarşıdurmanın hər zaman bir informasiya müharibəsi komponenti də olur. İstisna deyil ki, bu "sızmalar" məhz həmin informasiya müharibəsinin elementləridir və hansısa böyük bir əməliyyatın tərkib hissəsidir, onun barəsində sızdırılmış dezinformasiyadır. Amma eyni zamanda və eyni dərəcədə o da istisna deyil ki, həqiqətən Pentaqondan məxfi sənədlər sızdırılıb. Yəni belə şeylər də olur. Xüsusilə də indiki kiber-ca-

sluq, elektron vasitələrdən geniş istifadə şəraitində bu cür halların olması heç də gözlənilməz deyil. Bilirsiniz ki, bu günlərdə Pentaqon özü də açıqlama verərək bildirdi ki, belə sənədlərin yayılması ABŞ-ın milli təhlükəsizliyinə təhdiddir. Amma yenə deyirəm, baş açmaq çətindir ki, bu, doğrudanmı, çox yüksək səviyyədə hazırlanmış dezinformasiyadır və bunun arxasında hansısa ciddi əməliyyatların gizlədilməsi və yaxud onların tamamlanması planı durur, yoxsa bu, gerçəkdən real sızmadır. Açıq deyim, şəxsən mən günlərdir bu

barədə fikir və rəyləri oxuyaraq, dinləyə-rək bir yekun qənaətə gələ bilmirəm. Lakin nəzərə alaq ki, burada elektronika ilə yanaşı, elektron kəşfiyyat, kiber-kəşfiyyat, kiber-casusluqla yanaşı, bir insan faktoru da var. Bəzən hansısa əməkdaş öz işində elementar səhlənkarlığa yol verir və yaxud nəyəsə az diqqət göstərir və son nəticədə belə sızmalar olur. Hər halda mən daha çox ikinci versiyaya meyillənirəm ki, bu, real olaraq sızmadır. Həm də ona görə ki, bu haqda rəy bildirən, həmin sənədlərin gerçək olduğu və real sızmanın baş verdiyini söyləyən şəxslərin kimliyinə diqqət etdikdə doğrudanmı Pentaqondan sızma baş verməsinə inanmalı olursan. Çünki o çəki-də, o nüfuzdakı insanlar adətən belə dezinformasiya siyasətində iştirak etmirlər. Ona görə ki, bu, onların nüfuzuna xələl gətirir və gələcəkdə onların vəzəncəyi açıqlamalarına, rəylərə diqqəti azaldır, onların ciddiliyinə şübhə yaradır. Bax, bu mənada bütün bu sadaladıqlarıma istinad edərək mən daha çox ona meyillənirəm ki, doğrudanmı da ABŞ Müdafiə Nazirliyindən məxfi sənədlərin sızması baş verib".

Sultan Laçın

BMT yaşayış səviyyəsinə görə, dünya ölkələrini 3 qrupa bölür: xoşbəxt, inkişaf etməkdə olan və inkişafı zəif ölkələr. BMT-nin son açıqlamasına görə, dünyada xoşbəxt ölkələrin sayı 20-dir. Bu ölkələrdə yaşayan insanların həyat səviyyəsi çox yüksəkdir.

Dünyanın ikinci və üçüncü qrup ölkələrinin sayı barədə heç bir yerdə açıqlama verilməmiş də, ikinci qrupa daxil olan ölkələrin sayı çoxdur. Adətən bu ölkələrdə yaşayan insanlar xoşbəxt yaşamasalar da, xoşbəxt yaşamaq arzusundadırlar. Azərbaycan ikinci qrup ölkələr sırasına daxildir. Azərbaycan inkişaf strategiyasına görə, demokratik inkişaf yolu seçib, Qərbe inteqrasiya kursu götürüb.

Ölkə Konstitusiyası və bütün qanunlar Qərbin demokratik dəyər və prinsipləri əsasında tərtib olunub. Lakin demokratik dəyərlər əsasında tərtib olunmasına baxmayaraq, Azərbaycanda Konstitusiya və qanunların əksər müddəaları, demək olar, işləmir. Məsələn, "hər kəsin başqaları ilə birləşib aksiya keçirmək hüququ" Konstitusiyada təsbit olunsada, hazırda bu qanun işləmir, 3-5 adam toplaşsın, hər hansı narazılıqla bağlı etiraz aksiyası keçirmək barədə icra hakimiyyətinə müraciət edəndə, icra hakimiyyəti həm aksiyanın keçirilməsinə icazə vermir, həm də aksiya keçirmək üçün müraciət edən insanlar polis tərəfindən təqibi olunur.

Məlum olduğu kimi, 2020-ci ildə kasıb balalarından ibarət olan müharibə cəbhəsindəki qəhrəman Azərbaycan ordu hissələri işğalçı Ermənistan ordusunu darmadağın etdi, amma... Əgər Rusiya rəhbərliyi kobud formada müharibəyə müdaxilə etməsəydi, qəhrəman ordumuz hazırda rus-erməni işğalı altında olan torpaqlarımızı tam azad edəcəkdik. Lakin özünü regionun mütləq hakimi sayan Rusiya ordumuzun başladığı "diğətəmləmə" əməliyyatını sona çatdırmağa qoymadı.

Bəli, sadəcə insanların övladlarından ibarət olan şanlı ordumuz 44 günlük vətən müharibəsində işğal altında olan torpaqlarımızın 75 faizini azad etdikdən sonra, hər kəs düşündü ki, qalib ölkənin vətəndaşları kimi, sadəcə insanların həyat tərzində xeyli müsbət dəyişikliklər olacaq, qalib xalqın firavan həyat yaşaması üçün geniş imkanlar açılacaq. Lakin vətən müharibəsinin bitməsindən 2,5 il keçməsinə rəğmən, xalqın haqq etdiyi və gözlədiyi firavanlıqdan işartı belə yoxdur. Əksinə, müharibədə qələbə çalınmasına baxmayaraq, xalqın həyat tərzində problemlər çoxalıb, rüşvət və korrupsiya, məmur özbaşınalığı həddini aşmış, məmurların həyasızlığı xeyli şiddətlənib. Heç bir dövlət orqanında xalqın tələb və

şikayətinə baxılmır, insanlar dövlətdən narazı salınır, bu tip mənfi proseslərin güclənməsi nəticəsində əhalinin sosial-iqtisadi durumu ağırlaşmış.

Hazırda ölkə əhalisi firavan, xoşbəxt həyat arzulamaqdan daha çox hər gün bir tike çörək qazanmaq istəyilə yaşayır. "Müharibədir"- bəhanəsilə özünə sərvət toplayan çoxsaylı məmurlar heç kimin gözünlə yaşına belə, baxmır, qanunları istədikləri şəkildə pozurlar, hegemonluq və barlıq nümunələri göstərirlər, xalqın sosial-iqtisadi durumunun yaxşılaşmasına yox, xalqa qarşı qaba, zülmetmə prosesinin güclənməsi tendensiyası müşahidə olunur.

Yeni təyin olunan nazir, komitə, idarə və xidmət rəhbərləri

yüksək həddə çatıb, azad iqtisadiyyatdan söhbət gedə bilməz, məsul vəzifə kürsülərinə irəli çəkilən gənc kadrlar isə, yeni çağırışlara cavab vermir, ölkənin idarəçiliyi yenə də "köhnə hamam, köhnə tas" prinsipi ilə idarə olunur.

Dövlətin iqtisadi inkişafının insanların firavan həyatının təminatçısı olduğunu hər bir məmur bildiyi halda, heç kim dövlətin iqtisadi gücünün, qüdrəti-

tin iqtisadi qüdrətini artıran və xalqın firavanlığını təmin etməyə nail olan dövlətlərin təcrübəsini Azərbaycanda tətbiq etmək, başa düşürəm, anlamıram ki, niyə bu qədər çətindir axı?

Çünki kənd təsərrüfatının inkişafı üçün hər il dövlətin büdcədən ayırdığı milyonlarla pul təyinatı üzrə xərclənmir, həmin pul Kənd Təsərrüfat Nazirliyində nazirdən tutmuş üzü

an İnam Kərimovun bir neçə il Kənd Təsərrüfatı naziri vəzifəsini tutması Azərbaycanın kənd təsərrüfatının tənəzzülü ilə nəticələndi.

Kənd Təsərrüfatı nazirliyi sistemində edilən son təyinatlar da göstərir ki, hakimiyyət hələ də, həyata keçirdiyi kənd siyasəti eksperimentinin acı sonluğundan normal nəticə çıxarmayıb. İnam Kərimovun Kənd Təsərrüfatı naziri vəzifəsindən Ali Məhkəmənin sədri vəzifəsinə dəyişməsi və Kənd Təsərrüfatı naziri vəzifəsinin psixoloq ixtisasına malik şəxsə tapşırılması ölkədə yanlış kənd siyasətinin hələ də davam etməsindən xəbər verir.

İnsanların firavan yaşamaq haqqını təmin etməyi üzərinə götürmüş hakimiyyət öz borcunu yerinə yetirməlidir. Bu borcu yerinə yetirməyən hakimiyyət xalqdan nəse ummamalıdır. Hazırda insanlar hakimiyyətin normal yaşamaq haqqından məhrum edilməsinə ona görə dözürlü ki, Azərbaycan

Vətəndaşların yaşamaq haqqı təmin olunmalıdır

Veteranların, qazilərin və şəhid ailələrinin səsi eşidilmir

icra başçıları, onların yerli nümayəndələri xalqa qarşı əvvəlki rüşvətخور komandadan heç nə ilə fərqlənmirlər, bəzi hallarda onlar xalqa qarşı daha sərt və daha amansız davranırlar. Yuxarıdan aşağı vəzifədə əyləşmiş məmurlar arasında normal birini nümunə göstərmək mümkün deyil ki, anlasın ki, xalq dövlət üçün yox, dövlət xalq üçündür və bu xalqın haqqını ayaq altına atmasın. Hara baxırsan Kərbəla müsibəti görürsən, kimə diqqət yetirirsən xalqa Yezidlik edir, incidir, soyur, anasını ağlar qoyur. Sanki məmurlar bu xalqdan deyillər və düşmənlər kimi hərəkət edirlər.

Məlumdur ki, ölkə prezidentinin həyata keçirdiyi struktur və kənd islahatları dövlətin güclü, xalqın firavan yaşaması məqsədi güdür. Lakin kürsülərə gətirilən gənc kadrların fəaliyyəti göstərir ki, onlara bəslənən ümidləri doğrulmurlar, xalqın rifahının yaxşılaşdırılması istiqamətində heç bir müsbət dəyişiklik etməyə qadir deyillər. Ölkəni təcridat dırnağı kimi bürüyən rüşvət və korrupsiyanın qarşısını ala bilmirlər, əksinə, bu çirkin belanın ölkədə genişlənməsinə rəvac verirlər. Məmurların günahı üzündən gündəlik tələbat və ərzaq məhsullarının qiyməti hər gün artır. İnhisarçılıq ən

nin artmasına qayğı göstərmir, hər bir məmur şəxsi sərvətini artırmaq, dövlətdən və xalqdan mümkün qədər daha çox oğurlamağa cəhd edir. Məmurlar rüşvət və korrupsiya yığımına elə aludə olublar ki, ölkədə rüşvətخورlara və korrupsionerlərə qarşı həyata keçirilən həbslər belə onları qorxutmur.

Azərbaycanda insanların firavan yaşaması üçün çox yüksək imkan var. Çünki ölkəmiz kənd təsərrüfatı ölkəsidir. Hazırda dünyada kənd təsərrüfatını inkişaf etdirməklə əhalisini yüksək səviyyədə yaşamağa nail olan xeyli dövlətlər var. Həmin dövlətlərin təcrübəsi göstərir ki, kənd təsərrüfatı sahəsini inkişaf etdirməklə insanların firavan həyatını təmin etmək mümkündür. Unikal kənd təsərrüfatı imkanlarına malik olan Azərbaycanda dünyanın qabaqcıl ölkələrinin tətbiq etdiyi texnologiyaya təcrübəsini istifadə etməklə, ölkəmizin güclənməsi və əhalimizin firavan yaşaması sahəsində çox yüksək nəticələr əldə edə bilərik.

Lakin ölkənin sərvətlərini və xalqı talamaqla məşğul olan rüşvətخور və korrupsioner məmurlar çirkin əməllərindən əl çəkmir. Kanada, Hollandiya, İsrail və dünyanın digər kənd təsərrüfatını yüksək səviyyədə inkişaf etdirən, bununla dövlət

əşağı bütün strukturu zəbt etmiş bürokratar tərəfindən mənimənilir. Beləliklə, Azərbaycanda kənd təsərrüfatı sahəsinin inkişaf etməsinə imkan verilmir. Dövlətin idarə olunmasında buraxılmış səhvlər dövlət büdcəsindən düzgün istifadə etməyə imkan vermir. Dövlət büdcəsi daimi olaraq rüşvət və korrupsionerlər dəstənin əlindədir və onların çirkin əməlləri dövlətin iqtisadi qüdrətini artmasına, xalqın rifah halının yaxşılaşmasına qarşı yönəlib.

Azərbaycanı inkişafdan geri qoyan, xalqı dilənçi kökündə yaşamağa məcbur edən hallardan biri də ölkədə kənd siyasətinin düzgün aparılmamasıdır. İlk növbədə ölkəmizin təbii neft-qaz sərvətlərinin tükənmədiyini nəzərə alıb, ölkəmizin əsasən kənd təsərrüfatı ölkəsi olduğunu və bu sahəni inkişaf etdirmək barədə düşüncə, yüksək səviyyəli kənd təsərrüfatı kadrları hazırlanması problemi həll olunmalıdır. Ölkəmizdə yüksək səviyyəli kənd təsərrüfatı kadrları çatışmadığına görə, bu sahəni qeyri peşə sahiblərinə həvalə edirik ki, bu da kənd təsərrüfatının inkişafına mənfi təsir edir. Fikir verin, ixtisasca hüquqşünas, kənd təsərrüfatının ən sadə idarəetmə və fəaliyyət prinsipinə belə olmay-

33 ildir Rusiya və İranın himayə etdiyi Ermənistan vasitəsilə hərbi münafişəyə cəlb olunub. Münafişə hələ bitməyib. Ermənistanın himayəçiləri Rusiya və İran davranışlarından hiss olunur ki, Azərbaycana qarşı müharibəni alovlandırmaq üçün məqam axtarırlar. Amma hakimiyyət nümayəndələrinin, məmurların müharibəni bəhanə edib, insanların normal yaşamaq haqqını pozması, rüşvət və korrupsiyanı gücləndirməklə, onların haqlı tələbinə əməl etməmələri yaxşı perspektiv vəd etmir. İnsanlar yaxşı anlayır ki, müharibə ölkə iqtisadiyyatını zəif salır. Lakin müharibə nəticəsində ölkəyə dəyən iqtisadi zərərin müharibənin ağırlığını üzərinə götürən, övladlarını vətən uğrunda qurban verən fədakar vətəndaşların ehtiyac içində yaşamalarına səbəb ola bilməz.

Təəssüf ki, hətta ölkə prezidenti bütün məmurlardan veteranların, qazilərin və şəhid ailələrinin yaşayış, müalicə və digər çətinliklərlə bağlı müraciətlərinə xüsusi diqqət göstərməyi tələb etsə də, prezidentin tələbi yerinə yetirilmir, tapşırığı yerinə yetirməyən məmurlar barədə isə heç bir tədbir görülmür.

"Tərtər işi" ilə bağlı həbs edilən Rəşid Niftəliyev, Ramil Qarayev, Vüsal Ələsgərov və Rüstəm Ələsgərovun cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi keçirilib.

Bakı Hərbi Məhkəməsinin hakimi Camal Ramazanovun məruzəsi, Zeynal Ağayevin sədrliyi ilə Sumqayıt Məhkəmə Kompleksində baş tutan iclasda işgəncə görmüş zərərçəkmiş Nicat Abbasov ifadə verib.

O bildirib ki, mərhum polkovnik Saleh Qafarov onun yanında işgəncəyə məruz qalıb və həyatını itirib. Özü isə 1 ay 17 gün işgəncəyə üzülüb: **"Bütün bədənim yanmış, tok yeridir. Başım gələnərdən başım pozulub. Gözlərimizi, əllərimizi bağlamışdılar. Tabor komandirimiz Saleh Qafarov idi. Onu bizim yanımızda döyüb öldürdülər. Mənim başıma gələnərdən sonra yenə qardaşım 2020-ci ildə Vətən müharibəsində gedib şəhid oldu. Bizə zülm elədilər. Kişi kişiyyə qarşı elə hərəkət eləməzdi".**

Digər zərərçəkmiş Etibar Əhmədov bildirib ki, özü işgəncəyə məruz qalmaqla yanaşı, bibisi oğlu Elçin Quliyev həmin hadisələr zamanı işgəncə nəticəsində dünyasını dəyişib.

Etibar Əhmədov taborda sürücü işlədiyini deyib: **"Çimmək üçün icazə istədim. İki saat gözləndəndən sonra çağırıldılar, qəfildən vurub yıxdılar. Döyməyə başladılar. Məni bibim oğlu ilə birləşib, erməniyə işləməkdə ittiham edirdilər. Bibim oğlunu döyə-döyə, işgəncə altında öldürdülər, maşına mindirəndə boynunu sındırdılar. Məni dəfələri toka verirdilər, döyüblər. Onlara izah eləməyə çalışırdım ki, mən Xocalıdanam, məndən erməniyə işləyən, xain olmaz".**

Etibar Əhmədovun sözlərinə görə, uzun müddət davam edən işgəncələrdən sonra onu xidmətə yararsız adıyla ordudan tərxis ediblər.

Zərərçəkmiş İsrail Ələkbərzadə isə başına gələnləri belə danışıb: **"Bizə deyirdilər ki, komandiriniz sizi düşmən tərəfə aparıb. Halbuki belə şey olmamışdı. Bizə yalan ifadədən ötrü nə qədər işgəncə verdilər... Yalan ekspert rəyi aldılar. Ekspert rəyində göstərilirdi ki, guya dörd ay əvvəl aparılmışam. Bu, mümkün deyildi. Çünki mən cəmi iki ay idi posta çıxardım. Ümumi hərbi xidmətə gəlməyim heç beş ay olmamışdı".**

Zərərçəkmişin sözlərinə görə, məruz qaldığı işgəncələri, bu ifadənin yalan olduğunu Hərbi Prokurorluğun müstəntiqinin nəzərinə çatdıranda onun hədələrlə üzülüb: **"Dedi ki, zəng eləyib valideynlərinə deyərəm, oğlun ermənilərlə əlaqədə olub".**

Daha bir zərərçəkmiş Zeynalabdin Hacıyev işgəncə faktlarından danışıb: **"Bizə diz çökdürdülər. Hədələdilər ki, əks halda, silahdan istifadə olunacaq. İşgəncələr onların tələb etdiyi ifadələri verməyə razılaşana qədər davam elədi. Mən döyülənlərin üstündə korpus komandiri Hikmət Həsənovu görmüşəm. Ona dedim ki, cənab general, bu nədi başımıza gətirirlər? Göstərsiz**

dum. Dedim ki, mən bu yalanı necə danışım? Yenə necə ifadə verim? Orada da ailəmlə hədələdilər".

Təqsirləndirilən polkovnik Vüsal Ələsgərov məhkəmədə ifadə verməkdən, eləcə də indiyədək zərərçəkmişlərin onun ünvanına səsləndirdiyi ittihamları cavablandırmaqdan imtina etsə də, bu dəfə zərərçəkmişin ifadəsinə reaksiya verib.

Vüsal Ələsgərov deyilənlərin həqiqətə uyğun olmadığını deyib. Qeyd edib ki, ortada ifadə verənin özünün etirafı və ekspertiza rəyi var.

Zeynalabdin Hacıyev həmin etiraf ifadəsinin işgəncə altında alındığını, ekspertiza rəyinin isə saxta olduğunu və

Hərbi Prokurorluğun müstəntiqləri bizə ifadələrə imza atdırıblar".

Zərərçəkmiş Fərzəli Cahangirov deyib ki, işgəncələr zamanı bir neçə dəfə bədəninə elektrik cərəyanı qoşulub, nəticədə huşunu itirib. Qeyd edib ki, general Hikmət Həsənovu görüb və bu işin düzgün araşdırılmasını istəyib: **"Mənə dedilər ki, general çağırır. Onun yanına apardılar. Mənə dedi ki, videomaterial var, etiraf elə. Dedim ki, olmayan şeyi necə etiraf edim? Sizdən xahişim budur ki, bu iş düzgün araşdırılsın. Qayıtdı ki, aparın, bunun ağı başına gəlsin. Elə vəziyyətdə idim ki, məni əvvəl Sarıcalı hospitalına apardılar, sonra Bakıya – Bi-**

sözlərinə görə, işgəncə nəticəsində qabırğası sınıb: **"Bizə soğan kisəsi kimi ora-bura atırdılar. Məni döyənlər arasında mülki polis də vardı. Danışığımdan bildim. Həmin mülki polisdən də şikayətçiyəm. O kimdir ki, gəlib hərbiyə məni döysün, qabırğamı sındırsın?"**

"Tərtər işgəncələri" ictimailəşəndən sonra general Hikmət Həsənovun ona razılaşma təklif etdiyini deyən zərərçəkmişin sözlərinə görə, razılaşma baş tutmayıb: **"Mənə dedi ki, ürəyin nə istəyir, eləyim sənə üçün, amma sən də çəkiliş elə, de ki, döyülməmişəm, işgəncə olmayıb".**

Qeyd edək ki, Rəşid Niftəliyev, Ramil Qarayev, Vüsal Ələsgərov və Rüstəm

"General dedi, ürəyin nə istəyir, eləyim sənə üçün, amma..."

"Tərtər işi"ndə dəhşətli faktlar

verdi ki, aparın bunu, ağı başına gəlsin. Sonralar işgəncələr səngisə də, gələn-gedən yenə qapaz vururdu. Əsəbi olan əsbini bizdən çıxarırdı. Yeməyə də silahluların nəzarəti altında gəldirdik".

Bir ay ailəsinin ondan xəbər tutmadığını deyən Zeynalabdin Hacıyevin sözlərinə görə, sonradan onları məzuniyyətə göndəriblər. Qeyd edib ki, həmin vaxt Müdafiə Nazirliyinə məktub yazıb və başına gələnləri çatdırıb: **"Məni Müdafiə Nazirliyinin Hüquq İdarəsindən Rauf Kişiyevin yanına çağırtdılar. Orada olanları danışdım, dedilər ki, xəbərimiz var. Onda hansı vəkilə deyirdik, yaxın durmurdu.**

Mənim ifadəmdə yazılmışdı ki, guya tağım komandiri məni düşmənlə verib. Halbuki belə şey olmamışdı. Ona görə ifadələr üst-üstə düşmürdü. Sonra hərbi hissə komandiri Vüsal Ələsgərovun yanına gəldim. Ona dedim ki, axı olmayan bir şeylə adamları şərləmək doğru deyil. Onun "Makarov" silahı var, məni otağında onunla hədələdi. Ardınca neçə dəfə Hərbi Prokurorluğa müraciət elədim.

Onlar məni ailəmlə hədələdilər. Orada müstəntiq mənə dedi ki, qardaşın universitetdə oxuyur, atamla hədələdi. Üzləşdirmə videosu çəkildəndə ağıla-

reallığı əks etdirmədiyini deyib.

Daha bir zərərçəkmiş Tahir Mahmudov Tərtər hadisələri dövründə manqa komandiri olduğunu deyib. Onun sözlərinə görə, "Ural"a mindirərək onları işgəncə yerinə aparırlar kəşfiyyatçı hərbi qulluqçular olub: **"Hər otaqda işgəncə vermək üçün xüsusi şərait yaradılmışdı. Bizə soyundurdular, gözlərimizi, əllərimizi bağladılar, üzümüz divara saxladılar və döyməyə başladılar. MAXE Elxan Ağazadəni ikinci mərtəbədəndən atdıqlarını eşitdik. Mehman Hüseynovu işgəncə ilə öldürdülər.**

Hərbi Prokurorluğun müstəntiqləri ora gəlmişdilər. Bizdən düşmənlə işləməyimiz haqda ifadələr tələb edirdilər. Əsgərlərə işgəncə rütbəliyərdən daha az idi. İşgəncələr altında

ləcəriyə gətirdilər".

Zərərçəkmiş Emin Məmmədli də deyib ki, işgəncələrdən sonra xidməti uyğunsuzluq adıyla işdən çıxarılıb və o vaxtdan işsizdir: **"Guya Emçiyev 10 əsgəri satıb, biz də onu görmüşük. Bunu deməkdən ötrü mənə o qədər əzab verdilər. Bu qədər yalan olar? 10 əsgəri satasan, bundan hərbi hissə rəhbərliyinin xəbəri olmayana, belə şey olar? Olmayan şeyi deyirdilər ki, olub. Sonra da idman normativləri keçirirdilər, yararsız sənədi verirdilər, çıxarırdılar. Neçə ildir işləyə bilmirik. Dəymiş ziyanın ödənilməsinə tələb edirəm".**

Zərərçəkmiş İlqar Əliyev isə bildirib ki, bu hadisələrdən sonra valideynləri xəstəliyə düşərək olub. Həmin dövrdə manqa komandiri olduğunu deyən zərərçəkmişin

Ələsgərovun barəsində Cinayət Məcəlləsinin 145.3 (qanunsuz azadlıqdan məhrum etmə), 293.2 (işgəncə, işgəncə hesab olunmayan qəddar, qeyri-insani, yaxud ləyaqəti alçaldan rəftar və ya cəza), 341.2.2 (vəzifə səlahiyyətlərini aşma), 341.2.3 və 128-ci (qəsdən sağlamlığa yüngül zərər vurma) maddələri ilə ittiham verilib.

Bu cinayət işi üzrə 192 nəfər zərərçəkmiş qismində tanınıb.

2021-ci ilin dekabrında **"Tərtər işi"** üzrə istintaq yenilənəndən sonra işgəncələrə görə cinayət məsuliyyətinə cəlb olunanların sayı 17 nəfərə çatıb. Bir nəfər isə axtarılmamışdır.

İcraat yenilənəndən sonra zərərçəkmişlərin sayı da artıb və 452 nəfərə çatıb.

İcraat yenilənəndən sonra dövlətə xəyanət və başqa ağır ittihamlarla 20 ilə qədər həbs cəzasına məhkum edilmiş 19 nəfərin işinə yenidən baxılıb.

Onlar haqqında hökm 2022-ci ilin noyabrında ləğv edilib, işlər istintaqa qaytarılıb, 5 il sonra onlara bəraət verilib.

Müəllif: Hacı Zeynalov

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevə

Surəti: Azərbaycanın Baş Prokuroru cənab Kamran Əliyevə;

Surəti: Azərbaycan Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin rəisi cənab Əli Nağıyevə

Bakı şəhəri, Səbail rayonunda yaşayan Şükürov Azad Sadiq oğlu tərəfindən

MÜRACİƏT

Hörmətli cənab Prezident, Ali Baş Komandan!

Mən və ailə üzvlərim bir neçə ildir ki, iki dələduz qadının qurbanı olmuşuq. 2020-ci ilin dekabrın 18-də işəduzəlmə adı ilə Quba rayonu, Hacıhüseynli kəndində qeydiyyatda olan, Bakıda Keşlə qəsəbəsində yaşayan Süleymanova (Alxasova) Sabrina Cavidovna və onun sayəsində tanış olduğum, özünü sabiq Səhiyyə naziri Oqtay Şirəliyevin baldızı kimi təqdim edən, Bakı şəhəri, Xətai rayonu, Əliyev küçəsi 4-də (inzibati bina) qeydiyyatda olan Quliyeva Laləzər Rəhmanova 12000 (on iki min) manat pulumu almış və verdikləri vədi yerinə yetirməmiş, etibarım-

Dələduz qadınların hədəfindəyəm

dan sui-istifadə edərək mənə qarşı dələduzluq edib, pulumu mənimsəmişlər.

Bu qadınların hər ikisi əvvəllər törətdikləri cinayətə görə, Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 178-ci maddəsilə cinayət məsuliyyətinə cəlb edilmişlər. Buna baxmayaraq, bu qadınların bərsində hüquq-mühafizə orqanlarına etdiyim müraciətlər araşdırılmır, dələduzlardan pulumun geri qaytarılması üçün heç bir istintaq hərəkətləri həyata keçirmirlər.

Cənab Prezident!

Mən veteran idmançı, Bə-

dən Tərbiyəsi Akademiyasının məzunu, idman ustasıyam. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı, Müdafiə Sənayesi naziri Mədət Quliyevlə Əməkdar məşqçi Tərlan Həsənovun rəhbərliyi ilə məşqlər etmişik. Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin döyüş idman növləri üzrə baş məşqçisi, əməkdar məşqçi Mirəli Seyidovla həmkar olmuşuq. 2004-cü ildən YAP üzvüyəm, atam Şükürov Sadiq Cəfər oğlu filologiya elmləri doktoru, professor olub. Dünya şöhrətli ictimai-siyasi xadim, mərhum Ümummilli lider Heydər Əliyevin

həyat və fəaliyyətindən bəhs edən "Dörd müsahibə"(1995), "Tarix tarixdir"(1996), "Millət atası"(2000) və "Ata və oğul"(2002) kitablarının müəllifidir. Ailəmiz həmişə dövlətə və hakimiyyətə sadıq olub, bu gün də bu sadıqlıq davam edir

Cənab Prezident!

Bir ildən çoxdur Xətai Rayon Prokurorluğu və Rayon Polis Şöbəsi dələduz qadınların cinayət əməlinə düz qiymət vermir, get-gələ salır, dələduz qadınları cinayət məsuliyyətinə uzaqlaşdırmaq məqsədilə şikayətimi gecikdirərək, ilyarımdan sonra prokuror mənə dələduzluq cinayəti işini mülki iddia kimi məhkəməyə müraciət etməyimi iddia edir. Beləliklə, mənim illərdən bəri əzab-əziyyətlə qazanıb, yığdığım pulun dələduz qadınlar tərəfindən mənimsəmələrini şərait yaradır, onların cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməsinə kömək edirlər.

Müəllimə işləyən, müəllim peşəsinə yaraşmayan dələduzluqla məşğul olan Süleymanova Sabrina Cavidovna

və onun rəfiqəsi, dələduzluq əməlini birlikdə törətmiş Quliyeva Laləzər Rəhmanovadan pulumu geri qaytar deyəndə mənə Qusardakı qohumları və ölkəmizdə separatçı təşkilat kimi tanınan "Sadval"ın üzvü olan əmisi və Dərbənd şəhərində yaşayan qardaşı Fəridin vasitəsilə öldürəcəyilə hədələyir. Maraqlıdır haldır ki, öldürmək hədəsi barədə Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanlarına etdiyim müraciətlər nəticəsiz qalır.

Hörmətli cənab Prezident!

Bu səbəbdən mətbuat vasitəsilə Sizə və ölkəmizin hüquq-mühafizə orqanlarının rəhbərlərinə müraciət etməyə məcbur oldum.

Sizdən xahiş edirəm müraciətimin tam araşdırılması, dələduz qadınların aldada-raq, məndən aldıkları pulun geri qaytarılması üçün əlaqədar orqanlara göstəriş verəsiniz.

Əvvəlcədən Sizə ailəmiz adından təşəkkür edirəm!

*Sizə dərin hörmət və məhəbbətlə,
Veteran idmançı Azad Şükürov
Mobil: 070 2136613*

Nazim Adil oğlu Mustafayev - 88

Qəbələ rayon Ağsaqqallar Şurasının sədri (2004-2022-ci illərdə) Mustafayev Nazim Adil oğlu 1935-ci il may ayının 25-də Azərbaycanın dilbər guşələrindən biri olan Qəbələ şəhərində dünyaya göz açmışdır. 1943-cü ildə Qəbələ şəhərində 1-ci sinifə qəbul olunan Nazim 1954-cü ildə 10-cu sinifi əla qiymətlərlə başa vurur. 1954-1957-ci illərdə (3 il) hərbi xidmətdə olmuşdur. 1958-1966-cı illərdə rayon meşə təsərrüfatı müəssisəsində mühasib köməkçisi işləmiş, 1966-cı ildə rayon partiya komitəsinin birinci katibi işləyən Abdulla Bullayevin göstərişinə əsasən Qəbələ mərkəzi bankının baş mühasibi vəzifəsinə təyin edilir. İşlədiyi kollektivdə Nazim Mustafayev özünü bacarıqlı işçi, nəcib və xeyirxah insan kimi tanınmış rayon ictimaiyyəti arasında böyük nüfuz qazan-

mışdır.

Təhsilini davam etdirmək üçün 1967-ci ildə Bakı Maliyyə Kredit texnikumuna qiyabi yolla daxil olur. 1969-cu ildə fərqlənmə diplomu ilə təhsilini başa vurur.

Bacarıqlı mütəxəssis olan Mustafayev öz işində yüksək göstəricilərə nail olduğuna, kollektivin ictimai həyatda fəal iştirakına və əmanət bankının təşkil olunmasının 60 illiyinə görə 1982-ci ildə SSRİ Dövlət Əmanət bankının Azərbaycan Respublikası Baş idarəsi və Azərbaycan Respublikası Dövlət İşləri Həmkarlar Komitəsinin Rəyasət Heyətinin fəxri fərmanı ilə təltif olunmuşdur.

Mustafayev 1984-cü ildə rayon rəhbərliyinin göstərişi ilə meşə təsərrüfat müəssisəsinə iqtisadçı təyin edilir.

Bacarıqlı mütəxəssis olan Nazim fasiləsiz əmək fəaliyyətinə görə Qəbələ meşə mühafizəsi və bərpası müəssisəsinin tərifnaməsi ilə təltif edilmişdir.

2011-ci ildə yaş həddi ilə əlaqədar öz ərizəsinə əsasən təqaüdə çıxmışdır. Əmək fəaliyyəti ilə məşğul olduğu dövrdə 2004-cü ildə Qəbələ rayon Ağsaqqallar Şurasının sədri seçilmişdir.

1999-cu ildən 2021-ci ilədək 116 sayılı Qəbələ daire

seçki komissiyasının 1 sayılı seçki məntəqəsinin sədri olmuşdur.

2005-ci ildə Azərbaycan Ağsaqqallar Şurası İdarə Heyətinin qərarı ilə fəxri fərmanla təltif olunmuşdur. Eləcə də 2010-cu ilin may ayında rayonun ictimai həyatında fəal iştirakına görə Qəbələ rayon İcra Hakimiyyəti tərəfindən avqust ayında Azərbaycan Ağsaqqallar Şurasının həyata keçirdiyi xeyir və şər məclislərində israfçılığın qarşısının alınmasının təbliğində ağsaqqalların rolunu layihəsi çərçivəsində göstərdiyi fəaliyyətə görə Azərbaycan Ağsaqqallar Şurasının, noyabr ayında isə Yeni Azərbaycan Partiyası Qəbələ rayon təşkilatının partiya işində fəal iştirakına görə təşkilatın fəxri fərmanı ilə təltif olunmuşdur.

Nazim babanın işlərində ona həmişə böyük dayaq olan heyat yoldaşı Bətirə xanımın böyük rolu olmuşdur. Oğlanlarından Azər, Nizami qızlarından Sevdə, Sevin Nazim babanın yolunu davam etdirirlər. Sual olunur 88 yaşlı Nazim baba özünü xoşbəxt sayırmı?

-Bəli mən özümü dünyanın xoşbəxti sayıram. Mənim Azərbaycan kimi dövlətim, İlham Əliyev kimi prezidentim, gözəl övladlarım, qəşəng nəvələrim, etibarlı dostlarım, Allahın verdiyi sağlam ömür,

bundan artıq xoşbəxtlik ola bilməzmi?

Biz də Nazim babaya deyirik, əzizimiz Nazim Mustafayev, hər kəs 107 il yaşaması, təqsir onun özündədir. Qeyd etmək istəyirəm ki, Nazim baba hamıya 107 il yaşamağı arzu edir. Biz də ona 107 ili arzulayırıq. Hörmətlə rayon ağsaqqalları Kamil Məmmədov əməkdar mühəndis, prezident təqaüddə, Səməd Səmədov dövlət qulluqçusu, Sədiyar Səfərliyev dövlət qulluqçusu, Qərib Qəribov dövlət qulluqçusu, Tofiq Allahverdiyev kənd Ağsaqqallar Şurasının sədri, Firidun Mürsəlov təqaüddə olan müəllim, Fazil Həsənov rayon ağsaqqalı, Sadiq Sadiqov əməkdar müəllim, Çimnaz Müzəffərova muzey işçisi, Simuzər Mustafayeva jurnalist, Rəzi Seyidov rayon ağsaqqalı, Fərman Məhəmməd Əzizli əməkdar müəllim, maarif xadimi, yazarlardan Şəhla Xəlilqızı, Əhməd Məmmədli, Cəlil Xeyirbəy, Əmirxan Burzuyev, Mirhəsən Ağayev, Mənsurə Qəbələli, Zinyət Tahirli, Məziyyə Əfəndiyeva, Pərvanə Zalamlı, Qoşqar Qaraçaylı, Qərib Hüseynov, yaxınları İsmət Əhmədov, Vəlixan Əzəmədov, Zakir Salehov, Arzu Qasimov, nəvələri Rəşad, Nural, Tural, Nicat, Mehran, Lalə, Lamiyə, Sona.

Görüm

Nazim Mustafayevin 88 illiyinə

*Ömrün lətafəti adından aldı,
Bəzəsin ömrünü bun insan görüm
Özü də şirindir, sözü də şirin
Gözünü, könlünü çuraqban görüm.*

*Gözəl övladın sən bu torpağın,
Xoşbəxtdir bağbanı barlı bağların,
Məğrur qartalın uca dağların,
Hər zaman qiy vurub ucalan görüm.*

*Mənalı bir ömür bahardı, yazdı,
O şəvə saçların indi bəyazdır,
Əziz Nazim baba səksən səkkiz çox azdır,
Səni yüz yeddi yaşayan görüm.*

**FƏRMAN MƏHƏMMƏD
ƏZİZLİ**

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MAARİF XADİMİ, ƏMƏKDAR MÜƏLLİM, AĞSAQQALLAR ŞURASININ İDARƏ HEYƏTİNİN ÜZVÜ, «PARALEL» QƏZETİNİN BÖLGƏ MÜXBİRİ

Son günlər xarici mətbuatda və sosial şəbəkələrdə müzakirə olunan mövzulardan biri Vladimir Putinin bir qrup xarici ölkə səfirinin etimadnaməsini qəbul edərkən sərgilədiyi davranışlardır. Çünki artıq bütün dünyada sözünün qiyməti dərin "inflyasiyaya uğramış" Putinin çıxışlarının mətninə yox, daha çox davranışlarına fikir verilir.

Həmin tədbirdə çıxışını bitirəndən sonra Rusiya başçısı bir müddət kürsüdə dayanaraq, səfirlərin əl çalmasını gözlədi. Lakin heç bir reaksiya olmadı. Bir qədər pərt olduğu nəzərdən qaçmayan və canındakı sui-qəsd paranoyası səbəbindən səfirlərlə əllə görüşməyən Putin onlarla uzaqdan sağollaşdı. Əlbəttə, bu gün dünyada nəinki Putinə əl çalmağa, hətta onu dinləməyə hazır olan xarici ölkə rəsmilərinin sayı olduqca azdır və səfirlərin də yəqin ki, ürayından onu alqışlamaq qətiyyəni keçməyib. Ancaq məsələ ondadır ki, bu səfirlər hətta Putini "sevəydilər" belə, onu alqışlamaq etimadnamə təqdimatıyla bağlı diplomatik etiketlərə daxil deyil və belə şey başqa zamanda da olmayacaqdı. Ona görə də Rusiya başçısının kürsüdə alqış gözləməsi onun qeyri-stabil psixoloji durumunun və adekvatlıq dərəcəsinin bariz nümunəsi kimi qəbul olunur. Adam "Vahid Rusiya" partiyası auditoriyası ilə rəsmi diplomatik proseduru səhv salacaq durumdadır. Ən acınacaqlısı isə odur ki, hazırda bu adam az qala bütün dünyanı öz qarşısına alan və artıq strateji məğlubiyyəti baş vermiş ən böyük nüvə dövlətinin başçısı, əsas söz sahibidir. Elə normal cəmiyyətlərin də qorxduğu belə qeyri-adekvat vəziyyətdə olan və küncə sıxışdırılmış birisinin əlində nüvə silahının olmasıdır...

Son olaraq Belarusa nüvə başlıqlarının yerləşdirilməsi də daxil olmaqla, Ukraynadakı uğursuzluqlara paralel olaraq Rusiya rəhbərliyindəki şəxslərin nüvə şantajı dilində danışıması təkə bütün dünyaya qarşı təhdid yox, həm də Rusiyanın imperiya, dövlət, ordu, iqtisadiyyat, nəhayət, cəmiyyət olaraq tükənməsinin, məğlubiyyətinin göstəricisidir. Belə çıxır ki, tarixən böyük alimlər, yazıçılar, bəstəkarlar, ixtiraçılar, sərkərdələr və s. yetişdirən, ərazicə və təbii ehtiyatlarına görə ən nəhəng ölkənin dünyaya göstərəcəyi, verəcək heç nəyi qalmayıb – nüvə silahından başqa.

Belədə sual yaranır – bəs Rusiyanın nüvə silahı olmasaydı, nə olacaqdı? Əlində başqa nə var? Kreml Ukraynaya və Qərbe nəylə meydan

oxuyacaqdı, onu nəylə hədələyəcəkdirdi?

Böyük ehtimalla, nüvə silahına malik olmasaydı, Rusiya

findən bombalanacaq, məhv ediləcəkdirdi, Putin isə qiyabi yox, əyani şəkildə Haaqa Məhkəməsinin qarşısında du-

Rusiya onun üçün "nüvə çetiri" rolu oynaya bilər...

Deməli, bugünkü acı realığa görə Rusiya az qala sıfır-

fondları və sair?

Bir sözlə, bu gün Rusiyanın nüvə silahından başqa ortaya qoyacaq heç nəyi yoxdur. Ru-

NÜVƏSİZ RUSIYA PƏNCƏSİZ AYI KİMİDİR

Nüvə silahının ümidinə qalan bu "nəhəngi" nə gözləyir?

Ukraynaya qarşı işğalçı müharibəyə cəsarət etməzdi, etsəydi də artıq çoxdan keç-

racaqdı. Bir çox mütəxəssislər hesab edirlər ki, elə Çinə də Ru-

lanmaq üzretdir və yalnız nüvə silahının ümidinə qalıb. Bəshanı "dünyanın ikinci ordusu",

siyanın Ukrayna əsgərlərinin, əhalisinin qırılıb qurtaracağından başqa heç nəyə ümidi qalmır. Çünki Rusiya hələ müharibənin başlanğıcında NATO silahı, Qərb maliyyəsi ilə təmin olunmayan Ukraynaya belə qalib gələ bilmədi, indiki vəziyyətdə isə bu qələbə ümumiyyətlə mümkünsüzdür.

Odur ki, Ukraynaya soxulan "rus ayısı" dişsiz, caynaqsız, halsız, ağzı-burnu əzilmiş, qanamış vəziyyətdədir. Bu vəziyyət isə kifayət qədər böyük tarixi olan, dünya lideri olmağa, ABŞ-la, Qərblə rəqabət aparmağa iddialı olan dövlət və toplum üçün biabırçılıq və fəlakətdir. Bu gedişlə Rusiyanı heç gecə-gündüz öyündüyü nüvə silahı da xilas edə bilməyəcək.

Hazırda əsas suallardan biri odur ki, Kreml nüvə silahından istifadə edəcəkmiki, yaxud edə biləcəkmiki? Təbii ki, Qərb və ümumilikdə sivil dünya hər nə qədər özünü arxayın etməyə çalışsa da, belə bir təhlükə var. Lakin Putin, Medvedev və Rusiya rəhbərliyindəki digər "nüvə şantajçıları" bu mövzunu o qədər "çeynəyiblər" ki, bir növ nüvə silahını da hörmətdən, urvadan salıblar. Ona görə artıq bir çoxları Kremlin nüvə təhdidlərinə məlum canlılığın heç nəyə baxmadan öz yolu ilə gedən karvana "reaksiyası" kimi yanaşırlar...

Cəlal Məmmədov

"RUSIYA ƏSAS ZƏRBƏNİ BU İSTİQAMƏTDƏ GÖZLƏYİR..."

Britaniya kəşfiyyatının hesabatında nə deyilir?

Rusiya Ukrayna Ordusunun əks-hücumunda əsas zərbəni Melitopol istiqamətində gözləyir.

Böyük Britaniya kəşfiyyatının son hesabatında Rusiya ordusunun Melitopol istiqamətində qurduğu müdafiə istehkamlarından söz açılır.

Hesabatda deyilir ki, Rusiya əsas zərbənin məhz bu istiqamətdən olacağını güman etdiyi üçün 120 kilometr məsafədə 3 sıradan ibarət müdafiə xətləri quraşdırır. Bu xətlərin arasında 10-20 kilometr məsafə var. Qeyd olunur ki, 2-ci və 3-cü sıralar daha mürəkkəb formada hazırlanıb.

Bununla yanaşı, Britaniya kəşfiyyatı hesab edir ki, sadəcə istehkamların tikilməsi Melitopolu qorumaq üçün kifayət deyil: "Bu müdafiə xətləri potensial təhlükə yarada bilər, lakin onların effektivliyi tamamilə artilleriya dəstəyi və lazımı sayda hazırlıq canlı qüvvənin mövcudluğundan asılıdır". Britaniya kəşfiyyatı bu istehkamları hazırlayan Rusiya ordusunun cənub qruplaşmasının lazımı miqdarda canlı qüvvə və artilleriya resurslarına malik olmasına şübhə ilə yanaşdığını bildirib.

Xatırladaq ki, Melitopol şəhəri ötən il martın 1-də işğal olunub. Şəhərdə ciddi partizan və müqavimət hərəkəti var. Bununla yanaşı, məhz Melitopol Ukrayna Ordusunun əks-hücumu və Azov dənizinə ən qısa yolla çıxışı üçün optimal istiqamət hesab olunur.

miş Yuqoslaviyada Serbiyanın düşdüyü duruma düşəcəkdirdi, hərbi məğlubiyyəte uğradılacaqdı, ordusu, müdafiə sistemi NATO tərə-

siya təbii sərvətlərlə yanaşı, daha çox məhz nüvə silahına görə lazımdır. Çünki Çinin nüvə silahı çox deyil və Qərblə mümkün qarşıdurmada

hanı uzun illərdir büdcəyə 100 milyardlarla daxil olan neft-qaz dollarları, hanı iqtisadi və hərbi islahatlar, hanı Rusiyanın məşhur rifah və inkişaf

Həzar

*İnsanı tanımaq çətinmiş yaman,
Peyğəmbər donunda gəzəndən həzar,
Yeridib dağına vaxtsız çən, duman,
Yetimi, yesiri əzəndən həzar.*

*Məsəl var deyərlər yatan zaman baxt,
Dəyməz bir quruşa qızıldan tac-taxt,
İnsan olduğunu unudub çox vaxt,
Haqqa dodağını büzəndən həzar.*

*Atıb imzasını akta dost kimi,
Kaş elə, çıxaydı vaxta dost kimi,
Qılıb qeybətini saxta dost kimi,
Səni oğrun-oğrun süzəndən həzar.*

*Hərçənd söz desəm də el arasında,
Qalmışam daşqınla sel arasında,
Vaxt tapıb küləklə, yel arasında
Adına şər böhtan düzəndən həzar*

*Cəldən nəsihət olsa da mənə,
Daha söz deyəndə laxlayır çənə,
Dar gündə buyunuzun göstərib sənə
Əlini əlindən üzəndən həzar.*

Cəlil Xeyirbəy

Qızıl Qələm media mükafatçısı,
Qəbələnin Səsi şairlər məclisinin üzvü

Xoşbəxtlik nədir?

*Güyləndi həyatından
Sual verdi: xoşbəxtsənmi?
Cavab verdi: mən bilmirəm.
Xoşbəxtliyin yoxdu rəngi.*

*Yoxdur dadı, yox çəkisi.
Axı sənin hər şeyin var.
Bunlar sənə bəs deyilmi?
Yoxsa nəfsin doymamışdır?*

*Nəfsin səni əsir edib,
İnsan kimi yaşamağa,
İşləməyə qoymamışdır?
Yox, yox mənə anlamadın.*

*Saydıqların o var-dövlət,
O şən şöhrət, ötürüdü,
Görüntüdür, xoşbəxt olmaq könuöldədir.
Daxildədir görünməyir.*

*Kənardan heç bilinməyir.
Xoşbəxt olmaq seviməkdir.
İnsanları düz anlayıb,
Duymağdadır, sevməkdir.*

Özgəsinə arxa durmaq,

*Könüllərdə yuva qurmaq,
Hər bir dərdə şərik olmaq.
Xoşbəxtlikdir, xoşbəxtlik!*

*Xoşbəxtliyin özəyidir,
İsti yuvan, öz ailən.
Ailədə xoşbəxt olmaq,
Xoşbəxtlikdir, xoşbəxtlik!*

*Ailədə xoşbəxt olan,
Həyatda da xoşbəxtkdir.
Hər kəsin öz ailəsi,
Xoşbəxtliyin özəyidir.
Bu sözü mü sında, inan!*

NƏVƏLƏR

*Mənim səkkiz nəvəm var.
Yeddi qardaş bir bacı.
Onlar həm dərdlərimdir,
Həm dərdimin əlacı.*

*Sevirəm nəvələri,
Bir aydın sabah kimi
Sevirəm nəvələri
Bir isti ocaq kimi.*

*Nəvələr ürəyimdir,
Nəvələrim canumdur.
Nəvələrin yaddaşı,
Mənim son məkanumdur.*

*Mən bu yaşa çatmışaq
Başım qar, sinəm ocaq
Nəvələrim yurduma
Günəş kimi doğacaq.*

Sədiyar Səfəraliyev

Birinci dərəcəli dövlət qulluqçusu.
Qəbələ Yazarları İB-nin üzvü.

Musa boyda dünya var

*Süzülüb qələmindən
Neçə-neçə misralar,
Hər misranın içində,
Musa boyda dünya var.*

*Gah yazdın tərəzinin,
Əyri olan gözündən,
Gah günah axtarmısən,
Elə öncə özündən.*

*Sən tanıya bilirdin,
Südə suyu qatanı,
Sən tanıya bilirdin,
Şəkərlə bal tutanı.*

*Sən tanıya bilirdin,
Söz verib dananları,
Danışdığı sözlərin
Ağ yalan olanları.*

İnsandan çox güvəndin,

*Sevdi dağ, daşları,
Köksünə sığışdırıb,
Oyatdın yatanları.*

*Sən evinin içindən,
Körpü saldın dağlara,
Başqa bir gözə baxdın,
Yaxına, uzaqlara.*

*Masan oldu qara daş,
Qələm, vərəq, birdə daş,
Yazdın vətən dərdini,
Oldun dərdli vətəndaş.*

*Alının tərin yudun,
Qarşından axan çayda,
Elin dərdin yuyulmaz,
Nə bu tay, nə o tayda.*

*Hər şeirin içində,
Sərgi oldu gerçəklər,
Hər misranın içində,
Aşdı incə çiçəklər.*

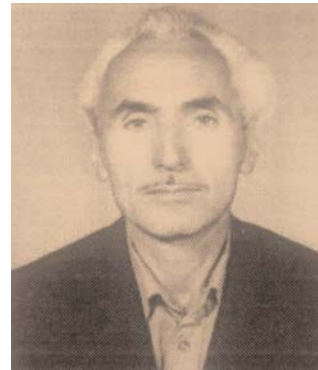
*Hər dərdi qalaqladın,
İçimdəki boşluğa,*

*Şeirlərin uyumur
Sənsiz qalan yoxluğa.*

*Adındakı iki ad,
Peyğəmbərlərin adı,
Musa Yaqubdan gəlib,
Dağ çiçəklərin dadı...*

Mərziyyə Əfəndiyeva

Qəbələ Yazarları İB-nin üzvü

Qaytara bilsən

*Mən səni sevirdim gənclik illəri,
Qaytar o, illəri qaytara bilsən!
Sevmişdim, sevirəm o vaxtdan bəri,
Qəlbimə çəkilən rəngli şəkilsən!
Qaytar şəkilləri, qaytara bilsən!*

*Gözündən mavi rəng gözümə çöküb,
Yəgin sənin kimi gözəlləmişəm.
Sözümün ahəngi sözümə çöküb,
O gündən ay güllüm, eşqə düşmüşəm.
Mən sənə verdəyim ətirli gülsən!
Qaytar o, illəri qaytara bilsən!*

*Sən mənim bəxtimsən, öz qismətimdən,
Eşqin odlarında yana bilmərəm,
Sən mənim ilk eşqim, məhəbbətimdən,
Bunu ömür boyu dana bilmərəm.
Ömrümdən, günümdən ötən fəsiləmə!
Qaytar fəsilləri, qaytara bilsən!*

*Bəlkə ürəyindən silmişən məni,
Əllərimdən uçan quşa dönmüşən,
Neçə illərdir ki, görmürəm səni,
İndi gözələrimdə yaşa dönmüşən,
Ölmərəm üzümə bir dəfə gülsən!
O səni günələri qaytara bilsən!*

Darıxmışam

*Güllüm mənədən uzaqdasan,
Səndən ötrü darıxmışam.
Kaş görəyimdən səni bir an
Səndən ötrü darıxmışam.*

*Sənsiz qalıb o dağ, dərə,
Odlarım mən yüz kərə...
Bil həsrətdən o gözlərə
Səndən ötrü darıxmışam.*

*Bu dağlar gözləyir bizi,
Bulaqlar istəyir bizi,
Yaylaqlar səsləyir bizi,
Səndən ötrü darıxmışam.*

*Səsin düşüb qucağıma,
Gələnmədim otağına,
Yaş süzülür yanağıma,
Səndən ötrü darıxmışam.
Qoşa gəzdik utanmadıq,
Biz əl-əldə tutanmadıq,
Niyə əhdə çatanmadıq,
Səndən ötrü darıxmışam.*

*Hər ikimiz yandıq odda,
Qaynar gənclik getdi bada...
Ötən günlər düşüb yada,
Səndən ötrü darıxmışam.*

Şakir Xəyal

jumalist, şair

Qar da ələndi

*Xalq şairi Musa Yaqubun
bu payız dərdi şeirinə nəzirə.*

O tənha yuvalar necə dözəcəm?

*Bu payız dərdi götürüb məni
Bu payız nəfəsi yasa boyandı,
Analar qəlbində hicran oyandı,
Fələk taleləri elə sinadı,
Bu payız ağıladı, yasa bələni.
Sevən ürəklərə qar tək ələni*

*Oğullar getdisə qayıtmaz oldu,
Əkdəyi çiçəklər donaraq soldu,
Payızın xəzəli könuüllər qoydu,
Məzarlar toy kimi güllə bələndi
Sevən ürəklər qar tək ələndi.*

*Qaldı anaların boxçası bağlı
Atalar yaşayır sinəsi dağlı
Payız məhəbbəti məzara bağlı
Eşqlər layla çaldı, göy silkələndi,
Sevən ürəklər qar tək ələndi.*

*Analar qəlbində baharlı bitdi,
Ümidlə böyüdən oğul da itdi,
Şəhidlər cənnətdə kamına yetdi,
Dağlara, düzlərə qanı çiləndi,
Sevən ürəklər qar tək ələndi.*

*Elimə, obama yas oldu payız,
Qaldı bülbülün də bağçası yalqız,
Ömürlük yas saxlaəhdə bağlı qız,
O, da bu dünyaya de bəxtsiz gəlib,
Sevən ürəklər qar tək ələni.*

Şəhla Xəlilqızı

Qızıl Qələm media mükafatı,
Qəbələnin Səsi ədəbi məclisin rəhbəri
(ardı var)

Ötən əsrin 50-ci illərində Xəlil Rza poeziyaya odlu alovlu gəlmişdi və 60-cı illərdən başlayaraq Azərbaycan ədəbiyyatının "baş ağrısına" çevrilmişdi. Bu zaman o, artıq Moskvada Qorki adına ədəbiyyat institutunu bitirib (1957-1959) Bakıya qayıtmışdı. 1957-ci ildə onun "Bahar gəlir" adlı ilk şeirlər kitabı nəşr olunmuşdu. 50-ci illərdə o, Xəlil Xəlilov imzası ilə Sovet dövrünü tərənnüm edən bir sıra şeirlər və poemalar (Məsələn "Kommunizm qəhrəmanları") yazmışdı. 60-70-ci illərdə də hakim kommunist ideologiyası onu sıxandan özünü "təmizə" çıxarmaq üçün zəmanə ilə ayaqlaşan bədii nümunələr yazmışdı. Amma cəmiyyətin ayıq saxlanması, milli yaddaşın qorunması, milli ruhun diriliyində Xəlil Rzanın böyük xidmətləri olmuşdu. Xəlil Rza şair olmaqla yanaşı həm də alim idi. O, 1963-cü ildə "Müharibədən sonrakı Azərbaycan sovet ədəbiyyatında poema janrı (1945-1950)" mövzusunda namizədlik, 1985-ci ildə "Maqşud Şeyxzadənin bədii yaradıcılığı və Azərbaycan-Özbək ədəbi əlaqələrinin aktual problemləri" mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişdi. Türkcü və turançı olduğu üçün onu səsiz-küysüz pedaqoji universitetdə tələbə auditoriyasından uzaqlaşdırıb Akademiyanın ədəbiyyat institutuna göndərmişdilər. Bu xidmətlərini yüksək qiymətləndirərək Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra 1992-ci ilin aprel ayının 24-də ona prezidentin səlahiyyətlərini icra edən Yaqub Məmmədovun imzası ilə "Xalq şairi" fəxri adı verildi.

Xəlil Rzanın yadifikirliyi 60-cı illərdən başlamışdı. 1963-cü ildə Moskvadan - Sov.İKP MK şöbəsindən Bakıya belə bir göstəriş gəlmişdi: Xəlil Rzanın mətbuatda dərc olunan şeir və poemaların rus dilinə sətəri tərcümə edib partiya mərkəzi aparatında Azərbaycan üzrə kurator Yuri Starçenkoya göndərsinlər. Niyə mətbuatda dərc olunan şeir və poemalarının. Çünki 1959-cu ildə Xəlil Rzanın 84 səhifəlik "Sevən göz-lər" kitabı nəşr olunduqdan sonra nəşriyyatlara gizli göstəriş verilmişdi onun kitablarını nəşr etməsinlər. Bu qadağa uzun müddət davam etdi.

Qlavlitin (Xəlil Əfəndiyev və digərlərinin arayışları), DTK-nın (yaradıcılıq təşkilatlarının kuratorlarının məlumatları) arxivlərində Xəlil Rzanın əsərləri, yaradıcılığı və "arzuolunmaz" fəaliyyəti haqqında yazılanlar Sovet dövründə onun nəşr olunmuş əsərlərindən həcm etibarlı ilə

elə də az deyil. DTX onu addım-addım izləyirdi. Ədəbiyyat adamları öz aralarında deyirdilər "Xəlil odla oynayır". Ona görə də bir çox "ziyalılar" ondan məsafə saxlamağa, uzaq durmağa çalışırdılar. Amma Xəlil Rzaya rəğbəti olanlar da vardı. Bunun birincisi Əkrəm Cəfər idi. Çoxları belə hesab edirdilər Xəlil Rzanı Əkrəm Cəfər "bədbəxt" edib. Yaxud Qulu Xəlilov Azərbaycan jurnalında dərc olunmuş "Lirikamızda müasirlik" məqaləsində Xəlil Rzanı 60-cı il poeziyasının bir etalonu hesab etmişdi (daha çox "Apardı sellər Saranı" şeirinə görə) və onun bu qiyməti bəzi tənqidçilərdə ciddi etiraz doğurmuşdu.

Odur ki, onu bu ilin avqustuna qədər çap edə bilməmişik. Əsəri oxutdurub Qlavlitə göndərmişik. Məsul əməkdaş əlavə edirdi ki, Məmməd İbrahim "Araz axır" adlı poeması 1961-ci il yanvarın 3-də redaksiyaya təqdim edilmişdir.

O sahilə, bu sahilə!

*Nə həsrət, nə hicran olsun,
Vahid Azərbaycan olsun!
Qoy birləşsin, bir can olsun
O sahil də, bu sahil də!*

Senzor hesab edirdi ki,

görüşə tək deyil, şairlərlə birgə getməsi məqsədəuyğundur. Lakin bundan 10 gün sonra Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunda keçirilən görüşdə Xəlil Rza "Müşfiqi öldürənlər azad gəzir" şeirini oxumuşdu və bu şeir də qalmaqala səbəb olmuşdu. Bu barədə Məmməd Rahim aprelin 2-də respublika prokuroru Qambay Məmmədova yazdığı ərizədə məlumat verirdi və qeyd edirdi ki, "martın 23-24-də APİ-də olan ədəbi gecədə millətçi şeirlər müəllifi Xəlil Rza "Müşfiqi öldürənlər azad gəzir" deyərək öz fitnəkar şeirini oxumuşdur." Məmməd Rahim bu ərizənin surətini MK katibi Xasay Vəzirova da göndərmişdi. Xəlil Rzanın məsələsi 1962-ci ilin aprel ayının 11-də Yazıçılar İttifaqının Rəyasət heyətində müzakirə ediləndə bir sıra yaşlı yazıçı və şairlər açıq-açıqına dedilər ki, Xəlil Rza millət qəhrəmanı olmaq iddiasına düşüb. Amma Bəxtiyar Vahabzadə bunlara cavab olaraq dedi ki, mən Xəlil Rzanın şeirlərində millətçilik görmürəm.

Müzakirədən sonra Yazıçılar İttifaqının katibləri kimi İmran Qasimov və Nəbi Xəzri Rəyasət Heyətinin iclasından sonra Azərbaycan KP MK-nın təbliğat və təşviqat şöbəsinə göndərdikləri arayışda Xəlil Rza ilə bağlı görülmüş tədbirlər haqqında məlumat verdilər. Orada göstərilirdi ki, Xəlil Rzanın Astara, Lənkəran və Masallı rayonlarında ədəbi-bədii gecələrdə ona verilmiş tribunadan sui-istifadə halları İttifaqın katibliyində yekdilliklə mühakimə edilmişdir. Eyni zamanda, onlar yazırdılar ki, İttifaqın Rəyasət Heyətinin iclasında Xəlil Rzaya xəbərdarlıq edilmiş, "Azərbaycan" jurnalının fəaliyyəti müzakirə edilən zaman digər səhvlərlə yanaşı Xəlil Rzanın ideya cəhətdən qüsurlu şeirlərini dərc etdiyinə görə redaksiya heyəti tənqid edilmişdir.

Rəyasət Heyətinin iclasından sonra vəziyyəti "normallaşdırmaq" məqsədilə Xəlil Rzanı bir aylıq gözədən və qulaqdan uzaq olan Neft Daşlarına yaradıcılıq ezamiyyətinə göndərdilər. Və DTK-nın ədəbiyyata "yaxın" olan bir əməkdaşı da eyni vaxtda gizli şəkildə ora ezam edildi. Xəlil orada öz millətçi şeirlərini Xəzər sularına oxudu... DTK-nın və Yazıçılar İttifaqının Xəlil Rzanı cəzalandırmaq haqqında təklifləri Mərkəzi Komitədə müzakirə ediləndə Vəli Axundov dedi ki, inzibati tənbehlərə ehtiyac yoxdur Xəlil Rzanı tərbiyə etmək lazımdır...

(ardı var)

Odla oynayan Xəlil Rza

Şübhəsiz ki, onlar öz narazılıqlarını açıq və gizli imzalarla Mərkəzi Komitəyə çatdırmışdılar. Həmin dövrlərdə "Ədəbiyyat və incəsənət" qəzetinin baş redaktoru Qasım Qasımzadə də Xəlil Rzanın son dövrlərdə yazdığı poetik nümunələr yüksək qiymətləndirirdi.

Bu əsər də Cənub mövzusunda olduğuna görə müəllifə qaytarıldı.

Lakin Qlavlit Xəlil Rzanın poemasının nəşrinə etiraz etdi. İdarənin başçısı Azərbaycan KP MK-ya məlumat verirdi ki, 1961-ci il fevralın 6-da "Azərbaycan" jurnalının redaksiyası Xəlil Rzanın "Məftil-

60-cı illərdə Xəlil Rzanın toxunduğu mövzuların çoxu "qadağan" olunmuş olunmuş mövzular sayılırdı. "Azərbaycan" jurnalının məsul işçisi 1961-ci ildə Yazıçılar İttifaqının birinci katibi Mehdi Hüseynə yazırdı ki, bu ilin avqust ayına qədər yuxarı təşkilatların göstərişlərini nəzərə alaraq Cənub mövzusunda yazılmış əsərləri çap edə bilmirdik. Xəlil Rzanın "Məftillə sarınmış yaralar" adlı poeması Cənub mövzusunda

lən sarınmış yaralar" adlı poemasını yoxlamaya göndərmişdir. Poemada İran azərbaycanlılarının ağır vəziyyəti üçün göz yaşları axıdılır. Müəllif yazır ki, vətən və millət iki yerə bölünmüşdür. Xəlil Əfəndiyev Xəlil Rzanın poemasından bəzi parçaları rus dilinə sətəri tərcümədə məlumata daxil etmişdi. Onlardan biri belə idi:

*"Ürək dustaq, Vətən məhbəs,
Hanı Babək, Cavanşir bəs?
Həyat bu cür qala bilməz,*

Xəlil Rzanın poemasının bu şəkildə dərc edilməsi partiyanın yuxarıda qeyd edilən gizli direktivinə ziddir və buna yol vermək olmaz.

1962-ci ildə Qlavlitin ciddi müqavimətinə baxmayaraq "Azərbaycan" jurnalının redaktoru Əbülhəsən özündə güc tapıb jurnalın 1962-ci ildə çıxan 3-cü nömrəsində Xəlil Rzanın şeirlərini dərc etdi və "Azərbaycan"ın məsələsini Mərkəzi Komitənin Bürosuna çıxartmalı oldular. Bürodakı müzakirədə Xəlil Rzanın jurnalda dərc olunmuş "Ana dili" şeiri milli məhdudluq kimi qiymətləndirilmişdi. Çünki 1958-1959-cu illərdə keçmiş rəhbərlik elə bu ana dili üstündə yanmışdı. Sayıqlığını itirdiyinə görə Əbülhəsənə xəbərdarlıq edildi və az sonra o, jurnalın rəhbərliyindən uzaqlaşdırıldı. Yazıçılar İttifaqına tapşırıldı ki, Xəlil Rzaya nəzarəti gücləndirsinlər.

Həmin vaxt Xəlil Rza "Ana dili" şeirini və rəsmi ideologiyaya uyğun gəlməyən bir sıra çap olunmamış digər şeirlərini Qulu Xəlilov və Oruc Qoşqarlı ilə birlikdə Astara, Lənkəran, Masallı və digər rayonlarda oxucularla keçirilən görüşlərdə oxumuşdu. Yazıçılar İttifaqı Rəyasət Heyətinin 1962-ci il martın 14-də keçirilən iclasında Mehdi Hüseyn Xəlil Rzanın ədəbi gecələrdə onun sərəncamına verilmiş tribunadan düzgün istifadə etmədiyini bildirdi və bir daha belə çıxışlar etməməyi ona təklif etdi. Rəyasət Heyətinin iclasında qərara alındı ki, Xəlil Rzanın bundan sonra oxucularla

Paralel

Son
səhifə

www.paralel.az

e.mail adresi:

paralel_qazeta@mail.ru

№ 056 (3624) 13 aprel 2023-ci il * İctimai-siyasi qəzet * Qiyməti 50 qəpik

Ağciyərləri təmizləməyə kömək edən ərzaqlar

Xaççiçəklilər fəsiləsindən olan tərəvəzlər, eləcə də karotinoidlə zəngin ərzaqlar ağciyərlərin təmizlənməsinə kömək edir. Bu ərzaqlar həm də bir çoxları üçün əlçatandır.

Yaş ötdükcə ağciyərlərin fəaliyyəti pisləşə bilər, digər tərəfdən də havada toplanan zəhərli maddələr də ağciyərə öz mənfi təsirini göstərir. Bunları nəzərə alaraq, onları təmizləyən ərzaqları rasiona daxil etmək, bu orqanın düzgün fəaliyyətini dəstəkləmək lazımdır.

Xaççiçəklilər fəsiləsindən olan tərəvəzlər. Brokkoli, gül kələm, eləcə də daha əlçatan olan baş kələmin tərkibində olan antioksidantlar orqanizmdən zəhərli maddələrin xaric olmasını stimullaşdırır.

Karotinoidlə zəngin ərzaqlar. Karotinoidlərin qəbulu ağciyər xərcənginin inkişaf riskinin aşağı salınması ilə bağlıdır. Onlar narıncı və qırmızı rəngli meyvə-tərəvəzlərin tərkibində böyük miqdardadır.

Omeqa-3 yağ turşuları ilə zəngin ərzaqlar. Tədqiqatlara əsasən, yağ turşuları ilə zəngin olan ərzaqlar xroniki astma zamanı son dərəcə faydalı təsir göstərir.

Fol turşusu ilə zəngin ərzaqlar. İspanaq, qulançar, çuğundur və mərci ağciyər xərcənginin yaranmasına səbəb olan kanserogen maddələrin orqanizmdən kənarlaşdırılmasını fəallaşdırır.

Sarımsaq. Sarımsağın tərkibində ağciyərlərdə iltihabı azaltmaq və sərbəst radikalları neytrallaşdırmaq qabiliyyətinə malik olan xeyli miqdarda allisin var.

Tərkibində C vitamini olan ərzaqlar. Portağal, qırmızı və yaşıl bibər, limon və qreypprut, eləcə də kələm müəyyən dərəcədə ağciyərlərin düzgün fəaliyyətinə kömək edir, nəticədə bütün bədənə daha çox oksigen daxil olur.

Hamı canını çox sevsə də, lakin onun sağlamlığı qayğısına qalması həyat normasına çevirməyi heç də bacarmır. Halbuki sağlamlıq bu dünyada heç nə ilə əvəz edilməsi mümkün olmayan ən böyük nemətdir.

Körpə vaxtı lazımcına ana südü ilə, böyüyəndə orqanik qidalarla qidalanmırıq, səhərlər idman hərəkətləri etmirik, bulaq suyu içmirik, dəniz sahilində quma girmirik, dağ havası udmuruq, palçıq vannası qəbul etmirik.

riya xəstəliyinin şəfəsi kinə ağacının yarpağında imiş. Yaxud soyuqdəymə və zökəmdə cökə yarpaqları, qripdə evkalipt yarpağı, öd kisəsinin fəaliyyətini nizama salmaqda solmazçiçəyi, qankəcilik xüsusiyyətinə görə gicitkən və qıtıqotu bəzi kimyəvi dərmanlardan daha güclü təsirə malikdir.

Ayrı-ayrı bitkilərin faydası və təbabətdə istifadəsi haqqında çox eşidirik. Araşdırmalar göstərir ki, orqanizm üçün ən faydalı bitkilərdən biri də is-

nağı qaynadıb bişirəndə zülallar və digər elementlərlə zəngin olan bitkinin tərkibindəki maddələr qeyri-üzvi turşulara, o cümlədən oksalat turşusuna, yəni turşu çevrilir. Həmin turşular isə sonradan böyrəkdə və öd kisəsində daş yaranmasına səbəb olur. Bitkinin şirəsi təzə halda xərcəng xəstəliyi zamanı da istifadə oluna bilər.

Uolkerin təklif etdiyi ən sadə reseptlərdən biri belədir: 290 qram kök şirəsinin 170 qram ispanaq şirəsi ilə qarışdıraraq gün

Canımızı çox seviriksə...

Bitki çayı içmirik, pəhriz saxlamırıq, at minmirik, velosiped sürmürük, sonra da ağır-acidan şikayətlənməyə başlayırıq. Əlbəttə, bunların eləsi var ki, hansısa zəhmət, maddiyyət tələb edir, amma eləsi də var ki, ətrafımızda, əlimizin altındadır. Onu etmək hər kəs üçün əlçatandır...

Ana təbiətdə bitən hər gül, çiçək, ağac və meyvə min bir dərmanın dərmanıdır. Dərman bizim ətrafımızda ola-ola təəssüf ki, çox vaxt onu əczaxanalarda axtarıyıq. Bəzən bir bitki uzun illər kütləvi ölüm hallarına səbəb olmuş xəstəliyin çarəsi olur. Çoxlu tələfat və itkilərə səbəb olmuş malya-

panaqdır. Bəzi bölgələrdə bu bitkini el arasında şom adlandırırlar.

Amerika Qida Ehtiyatları Universitetində tədqiqatçı Norman Uolkerin bu sahədə apardığı araşdırmalar xüsusilə böyük maraq doğurur. Alim 83 meyvə-tərəvəzdən insan orqanizmi üçün çox əhəmiyyətli olan reseptlər hazırlayıb. Həmin reseptlərin böyük bir qisminde ispanaqdan müalicə vasitəsi kimi istifadə edilir. Onun tədqiqatına əsasən, 89 xəstəlikdə ispanaq birinci, 18 xəstəlikdə ikinci, 3 xəstəlikdə üçüncü dərəcəli dərman rolu oynayır. Onu çiy halda qəbul etmək orqanizm üçün xüsusilə xeyirlidir. İspa-

ərzində içilməsi orqanizmdə olan əksər xəstəliklərin müalicəsində müstəsna rol oynayır.

Təkcə ispanaq deyil, kök, çuğundur və nar şirəsi qəbul etmək də olduqca böyük müalicəvi əhəmiyyət daşıyır. Xüsusilə kök şirəsinin uşaqlara verilməsi çox vacibdir.

Bu, məşhur tədqiqatçı alimin təklif etdiyi çoxsaylı reseptlərdən, müalicə üsullarından biridir. Canını çox sevən hər kəsin ona əməl etməyinin faydası var. Əgər canımızı çox seviriksə, nəinki ona, digər həkim, təbib və loğmanların məsləhətlərinə əməl etmək tövsiyə olunur.

Yaşlı insanlarda südün vacib rolu

Süd zülal və kalsium mənbəyi olduğu üçün yaşlı insanların qida rasionunda mühüm məhsul sayılır.

Bu bərdə "İzvestiya" qəzetinə müsahibəsində dietoloq Elena Solomatin deyib.

Mütəxəssis qeyd edib ki, südün tərkibində A, E, D və B qrupu vitaminləri də var.

Solomatinanın sözlərinə görə, məhsul sümük toxumasına, immun və ürək-damar sistemlərinə, enerjiyə təsir göstərir. Bundan əlavə, toran görmə, idrak qabiliyyətləri və yaddaşı yaxşılaşdırır.

Bununla yanaşı, dietoloq qeyd edib ki, süd bəzi insanlarda allergiyaya və ya mədəbağıracaq problemlərinə səbəb ola bilər.

Təsisçi:

Tapdıq Abbas

Baş redaktor:

Akif Nəsirli

Birinci müavin:

Şahnaz Salehqızı

İnformasiya şöbəsinin müdiri:

Röyal Əsədli

Bölgə müxbirləri:

Vaqif Cəmiləoğlu
Sadıq Sadıqlı
İqbal Məmmədov
Əlizadə Nəhmədağaoğlu
İlkin Əsədzadə

Qəzet 16 fevral 2003-ci ildən çıxır.

Ünvan: AZ 1073, Azərbaycan, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə, 6-cı mərtəbə
"Azərbaycan" nəşriyyatı
Tel: 510 15 07, Fax: 510 15 06
E-mail: paralel_qazeta@mail.ru
Qəzet "Son Dakika" MMC-nin mətbəəsində çap olunub.

Əlyazmalara rəy verilmir və geri qaytarılmır.

Qeydiyyat №257

Sifariş: 2185 Tiraj: 1550